

HÍRADÓ

XXII. ÉVFOLYAM, 34. SZÁM

ÁRA: 1,50 FORINT

1978. AUGUSZTUS 26.

Szín pompás, gazdag programok alkotmányunk ünnepén

Hármas ünnepet ült az idei augusztus 20-án is az ország népe: alkotmányunk törvénybe iktatásának 29. évfordulójára, s ezzel egyidejűleg államalapító I. István királyunkra emlékeztetett és — évszázados hagyományként — az új kenyér születését ünnepelte. Egyik legszebb ünnepünk hát e nyár végi nap, melyre dolgozó népünk néhány évtizede különösen kedves, színes, szép programokkal készül. Ezúttal is ilyenekre került sor országterületre. Komolyságukat csak növelték a vidéken tartott munkás—paraszt találkozókat. Sokhelyütt adták át új létesítményeket. A kiemelkedő események központi színhelye ezúttal is az Országház környéke volt, ahol a programok nyitányaként katonai tiszteletadással felvonták az Állami Zászlót.

Itt tartották a tisztavató ünnepséget, a Kossuth Lajos Katonai Főiskola, a Zalka Máté Katonai Műszaki Főiskola, a Kilián György Repülő Műszaki Főiskola, valamint a Szovjetunió és a Lengyel Népköztársaság Katonai Tisztképző Főiskolán, a hazai egyetemeken, főiskolákon idén végzett hallgatók tettek tiszti esküt. Az ünnepségen megjelent *Korom Mihály*, az MSZMP Központi Bizottságának titkára és *Borbándi János*, a Minisztertanács elnökhelyettese. Ott volt társadalmi és politikai életünk több más vezető személyisége, eljöttek a katonai tanintézetek parancsnokai és az ifjú tisztek hozzátartozói is. Jelen volt az ünnepségen *Jurij Naumenko* vezére, a Varsói Szerződés Tagállamai Egyesített Fegyveres Erői főparancsnokának magyarországi képviselője, *Fedot Krivda* vezére, az ideiglenesen hazánkban állomásozó szovjet déli hadseregcsoporthoz tartozó parancsnoka.

Pontban tíz órakor kürtöző harsant: megérkezett *Czinege Lajos* vezére, honvédelmi miniszter, meghallgatta *Kazai Barna* vezérőrnagy parancsnoki jelentését, majd elépett a felsorakozott tisztek előtt, köszöntötte a katonákat. A Himnusz elhangzása után felolvasták a honvédelmi miniszternek a tisztavató alkalmával kiadott parancsát, amely egyebek közt hangsúlyozta: „Önként vállalt megítélés hivatásuk teljesítésére, majd *Czinege Lajos* mondott beszédet. Hangsúlyozta: szocialista hazánk alkotmánya — amelynek jegyében a mai napon szerte az országban milliók ünnepelnek — kifejezi népünk évszázadokon át folytatott szabadságküzdelmének, az elnyomás és a kiszármányolás elleni harcának végleges győzelmét.

A parancs ismertetését követően az ifjú tisztek fogadalmat tettek nemzeti hivatásuk teljesítésére, majd *Czinege Lajos* mondott beszédet. Hangsúlyozta: szocialista hazánk alkotmánya — amelynek jegyében a mai napon szerte az országban milliók ünnepelnek — kifejezi népünk évszázadokon át folytatott szabadságküzdelmének, az elnyomás és a kiszármányolás elleni harcának végleges győzelmét.

A vízi és légi parádé, amelynek több tizedes nézője volt, a tisztavató után kezdődött. A zászlókkal díszített motorosok felvonulása után a helikopterek nyitánya következett. A nézősereg nagy érdeklődéssel szemlélte az egyéni és kötelék műrepülést, az ejtőernyősök bemutatóját. Újdonság volt az öt ejtőernyős csillag alakzatban való zuhanása, 2500 méter magasságból. Szép volt a néphadsereg úszó-szállító járműveinek felvonulása, s a vitorlázó gépek suhanása, a gépek

sok ezer színes szalaggal koszorúzták és gyönyörködtek az esemény résztvevői.

Országterület ünnepeltek

A rendezvények sorából ezúttal sem hiányoztak az avatóünnepségek: az ország több városában, községében adták át egyéb kulturális, kommunális létesítményt.

A fővárosban és országterület mindenütt gazdag program várta az ünnepelő tömegeket. Komoly és könnyűzenei hangversenyek, bábműsorok, irodalmi előadások, néptáncbemutatók kerültek sorba. Idén is országos érdeklődés kísérte a híres hortobágyi híd vásárt és a debreceni nemzetközi virágkavet.

A tamási járásban rendezett népművészeti napokon jugoszláv és osztrák együttesek léptek fel, a Miskolc körzetében tartott Barátság-fesztiválon szlovákiai, NDK-beli, szovjet és lengyel művészcsoportok szerepeltek, Mohácson délszlávok, németek, románok és szlovákok találkoztak. Szabadtéri geológiai kiállítás nyílt és bányász emlékművet avattak a 225 éves magyar szénbányászat jubileumán *Brennbergbányán*.

Az alkotmány ünnepének tiszteletére felvont Állami Zászlónál, a Kossuth Lajos téren vasárnap délelőtt zeneszó ünnepség volt. A látványosság több száz érdeklődőt vonzott.

Alkotmányunk napjának tiszteletére több helyütt ünnepi nagygyűlést rendeztek.

A vasárnapi nagygyűlések közül

Ópusztaszeren

a helyi Árpád-emlékünnepségen *Losonczy Pál*, az MSZMP PB-tagja, az Elnöki Tanács elnöke tartott beszédet. Bevezetőben rámutatott, hogy államalapító királyunk, I. István ünnepének napját választottuk a nép alkotmányának törvénybe iktatása napjává, ezzel is nyomatékkal hangsúlyozva, hogy nagy királyunk államalapító tettét magunkénak valljuk. Hangsúlyozta az Elnöki Tanács elnöke, hogy augusztus 20. sajátos helyet foglal el ünnepünk sorában: jelképeivel szerteágazó, több eszmét hordozó gondolatot és érzelmeket vált ki belőlünk. Augusztus 20. legfőként az államalapításunk, alkotmányunk ünnepe. A munkásszertély és a parasztság szövetségére épülve, mind szélesebben és mélyebben bontakozik ki a nemzeti egység, amely az alapvető érdekek azonoságán, és az alkotó együttműködésen alapul. Amiről nemzeti nagyjaink évszázadokon át annyit álmodoztak, az napjainkban valósággá vált.

Sellyén

Apró Antal, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, az Országgyűlés elnöke volt az ünnepi szónok. Kiemelte: au-

gusztus 20. az új kenyér ünnepe is. Büszkéek vagyunk rá, hogy ismét biztosított népünk jövő évi kenyere, fedél alá került az ország teljes ellátását biztosító kenyérgabona-mennyiség. Ez azért is nagy öröm, mert népünk újabb hősiességét tanúsítja, hiszen rendkívül kedvezőtlen időjárási viszonyok között kellett learatni a termést.

— Az eredményes munkáért — hangoztatta — pártunk Központi Bizottsága és kormányunk köszönetét és elismerését tolmácsolom mindazoknak, akik az aratási munkában részt vettek, s ugyanígy azoknak is, akik a zavartalan munka feltételeit megteremtették, az eszközöket, anyagokat biztosították.

Nyíregyházán

Biszku Béla, az MSZMP PB-tagja, ünnepi beszédében áttekintette a felszabadulás óta eltelt időszak legjelentősebb eredményeit, s kiemelten foglalkozott a XI. pártkongresszuson hozott határozatok végrehajtásával. Mint mondta: a párt Központi Bizottsága arra a következtetésre jutott, hogy népünk mindennapi tevével, eredményes munkájával támogatja és megoldja a kongresszus által kijelölt feladatokat. Céljainknak megfelelően haladunk a gazdasági építőmunkában, a kulturális életben, a nemzetközi kapcsolatok fejlesztésében.

— Még becsesebbek számunkra ezek az eredmények — mondotta —, ha tudjuk, hogy most nehezebb feltételek között dolgozunk, mint korábban. A világgazdasági helyzetben bekövetkezett változások kedvezőtlenül érintenek bennünket. A nemzetközi ideológiai harc is kiéleződött. Ilyen körülmények között még meggyőzőbben mutatkozik meg-

A Béke-világ tanács Vietnám védelméért

A Béke-világ tanács felhívással fordult a világ népeire, hogy szeptember másodikán, a Vietnami Szocialista Köztársaság nemzeti ünnepét nyilvánítsák a Vietnammal való szolidaritás nemzetközi napjává. A szolidaritási kampány célja, hogy azok a milliók, amelyek az amerikai imperializmus agressziója ellen vívott küzdelemben támogatják a vietnami népet, most ismét egységesen emeljék fel szavukat azért, hogy védjék meg Vietnámot a kínai hatóságok ellenséges és agresszív cselekményeivel szemben.

A felhívás rámutat, hogy Vietnám — Peking felbujtására — a kambodzsai fegyveres erők állandó agressziójának célpontja lett.

A BVT végezetül hangoztatta: Vietnám népe békés helyreállító munkájában feltétlenül számíthat az egész világ szolidaritására.

A Hanoi-ban folyó vietnami — kínai tárgyalásokról szóló cikkében a Nhan Dan, a VKP lapja a többi között megállapítja, hogy a külügyminiszter-helyettesi szintű tárgyalások augusztus 15-i második ülésén a kínai fél által elfoglalt álláspontból ítéve, egyre kevesebb a remény a tárgyalások sikeres befejezésére.

A kínai fél durván elferdíti a tényeket. A kínai kül-

szocialista népgazdaságunk ereje.

Biszku Béla a továbbiakban rámutatott; a párt változatlanul fontosnak tartja és szorgalmazza a szocialista demokrácia fejlesztését, ami a népi hatalom, az új társadalmi rendszer lényegéhez tartozik.

Sárváron

Borbély Sándor, az MSZMP KB titkára, a többi között méltatta a hazánkban bekövetkezett társadalmi változásokat. Kiemelte: a szocialista alkotmány sajátossága — így a miénk is —, hogy az emberi szabadságjogokat nem korlátozhatja sehol senki, semmilyen szerv és szervezet. Alapvető jogforrásunkkal, alkotmányunkkal ellentétben rendelkezéseket nem hozhat senki sem.

Hangsúlyozta: 29 évvel ezelőtt született alkotmányunkkal a dolgozó nép minden hatalmat a kezébe vett, és kinyilvánította akaratát a nagyvilág előtt: a szocializmus útját választotta. Kinyilvánította eltökélt szándékát, hogy békében és barátságban kíván élni a világ minden népével, és a szocialista országok nagyobb családjának hűséges tagjaként formálja tovább a saját sorsát.

Politikai demonstráció színhelye volt ezen kívül többek között Csákvár, ahol *Orbán László*, az Országos Közművelődési Tanács elnöke, *Bábolna*, ahol *S. Hegeő László*, a Hazafias Népfront Országos Tanácsának titkára, és *Zirc*, ahol *Sebestyén Nándorné*, az Országos Péktanács főtitkára mondott beszédet.

★

A budapesti programot a néphadsereg összevont zenekarának a SZOT egyik dunai hajóján adott vízi koncertje és a félórás, esti, szemkápázató tűzijáték zárta be.

A döntség vezetője lényegében megismételte mindazokat a rágalmozó kijelentéseket, amelyeket a pekingi propaganda gépezet használ a vietnami nép, a Vietnami Kommunista Párt és a vietnami kormány ellen.

A kínai fél továbbra is képtelen követelményeket támaszt. Elferdít például a Vietnami Dolgozók Pártja és a Kínai Kommunista Párt 1955-ös megállapodását, tudatosan figyelmen kívül hagyja ennek a megállapodásnak a kulcspontját, amely úgy hangzik, hogy az Észak-Vietnám élők kínai nemzetiségű személyek fokozatos vietnami állampolgárokká válnak. A kínai nemzetiségű személyek tehát politikai kártyává válhatnak a kínai hatóságok kezében.

Követeljük — húzza alá a Nhan Dan —, hogy a kínai fél fejezze be ezeket a cselekményeket. A vietnami hatóságok egyáltalán nem bocsátanak meg azoknak, akik rendbontást provokálnak, és nem tartják be a vietnami törvényeket. Ismételt követeljük Pekingtől, hogy gyakorlatilag bizonyítsa be jó szándékát. Nem lehet a tárgyalásokat a kínai propaganda szószoki emelvényévé változtatni.

Namíbia napja

Az ENSZ határozata alapján augusztus 26-án világszerte megemlékeznek a namíbiai hazafiak harcáról, amely 1966. augusztus 26-án robbant ki a dél-afrikai gyarmatosítók ellen.

Namíbiát — azaz Délnyugat-Afrikát — a Népszövetség az első világháború után adta mandátumként Dél-Afrikának. A 80 000 négyzetkilométernyi területen tengődő alig egymillió őslakó szájalomra méltó helyzetén azóta sem sikerült segíteni. Bár a Biztonsági Tanács határozatot hozott Namíbia függetlenségének megvalósításáról, a dél-afrikai fajüldöző rezsim mindvégig szívósan védte dél-nyugat-afrikai pozícióit. Védte Namíbia kincseit, az uránt, a gyémántot, az ezüst-

töt, a cinket. És védte a messé profitot, amelyből juttatott az amerikai és brit tőkének is. Ezért a dél-afrikai jogtiprással szemben elnézéssel fizettek. A nemzetközi tiltakozás és az afrikai felszabadító mozgalmak sikerei most mintha meghatárolásra készítenék Dél-Afrikát. Hozzájárul, hogy kivonják Namíbiából húsz ezres katonaságot és ötezer ENSZ-katonát vonuljon be a szabad választások biztosítására. Májris jelei vannak azonban annak, hogy Dél-Afrika megpróbál időt nyerni; újabb manőverekkel szabotálja a megállapodást. Ezért is időszerű Namíbia függetlenségi törekvésének nemzetközi támogatása.

Az Egyesült Államok fegyverexportja a nemzetközi stabilitást veszélyezteti

Az Egyesült Államok külügyminisztériuma közölte a kongresszussal, hogy a közeljövőben mintegy 300 önjáró, nyolchüvelyes löveget és 155 milliméteres tarackot ad el Iránnak, összesen 192 millió dollár értékben.

Irán ma az amerikai fegyverek egyik legnagyobb vásárlója. Többek között hadihajókat, tengeralattjárókat, harci repülőgépeket vesz, egyre magasabb összegekről. 1972 óta 16 milliárd dollár értékben vásárolt fegyvereket és hadianyagot az Egyesült Államoktól, ebből 5 milliárdért 1977-ben.

Jelenleg egy 9 milliárd dolláros iráni fegyvervásárlási kérelem fekszik a Carter-kormányzat előtt. Ennek értelmében Irán 31 F 4-es típusú, a legkorszerűbb elektronikus berendezésekkel felszerelt vadászrepülőgépet, 140 F 16-os vadászbombázót és a korábbi rendelkezés felül 70 F 14-es vadászgépet szeretne venni. A Grumman Aerospace cég már megkezdte 80, Iránnak szánt F 14-es gyártását.

A nemzetközi fegyverkereskedelemmel foglalkozó cikkében a Noveje Vremja című

szovjet hetilap pozitív ténynek minősíti a fegyverkereskedelem korlátozásáról folyó szovjet—amerikai tárgyalásokat, rámutatva arra a tényre, hogy a világ fegyverkereskedelmében az Egyesült Államok a listavezető, a hagyományos fegyverek eladásából pedig több mint 50 százalékkal részesedik.

Az amerikai fegyverek a világ minden „forró pontján” megtalálhatók, még jobban élvezve ezeket a helyeken a feszültséget — írja a szovjet lap, majd megállapítja, nem kevésbé veszélyes, ha olyan országoknak adnak el fegyvereket, amelyek militarista politikát folytatnak, nem ismerik el a földrajzi és a politikai realitásokat, gátolják a leszerelés érdekében tett erőfeszítéseket. Ilyen országnak tekinthető napjainkban a Kínai Népköztársaság is — állapítja meg a Noveje Vremja. — Ez az ország nyíltan hirdeti, hogy háborúra készül. Az, aki fegyvereket szállít Kínának, nemcsak rövidlátásról tesz tanúbizonyítást, hanem már a nemzetközi helyzetet is élezi.

Új választási törvény kidolgozására készül a portugál nemzetgyűlés

Adelino Amaro da Costa, a Demokrata Szociális Centrum (CDS) alelnöke a szocialista vezetőkkel a kormányválságról folytatott tanácskozás után kijelentette: nem sikerült közelebb jutni olyan egyetértéshez, amely megkönnyítené az újonnan kijelölt miniszterelnök, *Alfredo Nobre da Costa* kormányalakítás próbálkozásait. Mint a CDS vezetője mondotta, a két párt továbbra is eltérő véleményt vall a kormányfő szerepéről. *Amaro da Costa*, a szocialisták hibáztatva a válság elhúzódásáért, azt hangoztatta, „ha a CDS-en múlna, Portugáliának már lenne parlamenti többség által támogatott kormánya, de ez a szocialista párt álláspontja miatt nem lehetséges”.

Öt nappal az új kormányfő kijelölése után egyre több megfigyelőnek az a véleménye, hogy az ország legnagyobb politikai erejét jelentő szocialisták együttműködése hiányában *Nobre da Costa* leendő kormánya csak ügyvezető szerepre szorítkozhat az idő előtti választásokig. Az új miniszterelnök nyilatkozatában — amelyet *Antonio Ramalho Eanes* államfővel foly-

tatott megbeszélései után adott — tagadta azt, hogy az agrárreform ügyeit intéző katonai főbiztos kinevezésére tett volna javaslatot az elnöknek. Elismerte, hogy felfelé emelték az elnöki hatalmat, de az azonban elutasította, mivel véleménye szerint a kérdés a majdani mezőgazdasági miniszter hatáskörébe tartozik. Mint emlékeztet, a kormányválság egyik kiváltó oka éppen az agrárreform körüli vita volt: a CDS elégedetlen volt *Luis Saías* szocialista párti mezőgazdasági miniszterrel és politikájával.

Vasco da Gama Fernandes, a portugál nemzetgyűlés elnöke bejelentette: a törvényhozókat hazahívják szabadságukról, hogy a parlament rendkívüli ülésén jóváhagyják az új választási törvényt. A bejelentés azt követően hangozott el, hogy *Nobre da Costa* kijelölt miniszterelnök közölte: mindenképpen kormányt alakít, a szocialisták támogatásával, vagy anélkül is. Ha az új kormány nem kap bizalmat, választásokat kell rendezni, s ehhez előbb szükség van az új választási törvényre.

Pápválasztás

Pénteken a Vatikánban megnyílt a pápválasztó konklávé.

A bíborosok a katolikus egyház 263 vezetőjét zárt falak mögött választják meg, csakúgy, mint az 1270-es évek óta mindig. Akkor döntöttek a választók elszigetelése mellett, miután a bíborosok évekig nem tudtak dűlőre jutni IV. Kelemen pápa utódját illetően. Bezárásukkal viszont gyors döntésre kényszerültek. Viták eredményeiről a külvilág a fekete, illetve sikeres döntés esetén a fehér füst alapján értesült először. Ez-

úttal sem lesz ez másként, az új, szigorú előírások még a korábbi engedelmeket is eltörölték. A pápválasztó bíborosok közül 57 európai, 31 északi és dél-amerikai, 15 ázsiai és ausztráliai, 12 pedig afrikai. Nem valószínű, hogy három-négy napnál tovább tartana, míg elhatározásra jutnak. A kérdés elsősorban nem az, hogy 1523 óta először nem olaszt választanak-e pápává, hanem az: személye mennyire biztosítja a világ realitásával számoló irányvonal folytatására.

A fegyverpiac kínálata

A nemzetközi fegyverszállítások teljes mennyiségét csak durván lehet felbecsülni, és a becsléseknél a tendenciák többet mondanak, mint az abszolút számok. Ha az 1960–1965. évek átlagos értékeit összehasonlítjuk az 1970–1975. évek átlagával, a fegyverszállítások volumene kétszeresére növekedett 1977-ben, a fegyverexport összértéke meghaladta a húszmilliárd dollárt, az ugyanebben az évben megkötött szállítási egyezményekben rögzített megrendelések értéke azonban lényegesen nagyobb, úgyhogy a következő években is a növekedés jelentős ütemére kell számítanunk.

A legtöbb fegyvert az Egyesült Államok exportálja. 1976-ban valamennyi külföldre szállított hadianyagnak körülbelül 40 százaléka az Egyesült Államokból származott. Valamennyi exportált hadianyag öt százalékát ma már a harmadik világ országai szállítják vagy olyan módon, hogy — mint a Kínai Népköztársaság, Izrael és Brazília — saját gyártmányú terméket és alkatrészeket adnak el, vagy mint Irán és Jordánia: továbbadják azokat a fegyvereket, amelyeket az ország fegyveres erői kislejteztek.

1965-ben valamennyi fegyverszállításnak csak valamivel több mint a felét kapták a harmadik világ országai. A szállításoknak ma mintegy háromnegyede irányul ezekbe az országokba. A legtöbb fegyvert azok a térségek kapják, amelyekben katonai konfliktus következettében nőtt a hadianyagok iránti kereslet: Délkelet-Ázsiában a vietnami háború (1973–1975) következtében, és 1975. óta mind nagyobb mértékben Afrikában.

Másfelől a fegyverszállítások főként az olyan országokba vagy az országok olyan csoportjaiba irányulnak, mint amelyeknek az OPEC-országok, amelyeknek elegendő devizatartalékaik vannak ahhoz, hogy a legjobbal és a legrágábbal lássák el magukat, ami a nemzetközi fegyverpiacon csak kapható.

Ugyanakkor számos más kormány válik maga is aktívá a fegyverpiacon, vagy azért, hogy speciális hivatalokat állít fel a fegyverszállítás intézésére (mint az International Sales Negotiations az amerikai hadügyminisztériumban), vagy államosítja a hadipar legfontosabb üzemait (mint Nagy-Britanniában), vagy állam eszközökkel támogatja

ezeket az üzemeket), mint Franciaországban és a Német Szövetségi Köztársaságban.

A jelenlegi nemzetközi fegyverszállítások egyik jellemzője: a szállító országok hadipari üzemeket létesítenek a harmadik világ országaiban. Az első lépés rendszerint az importált fegyver- és műszeralkatrészek összeszerelése a fejlődő országban, ezután következnek a licencké alapján történő termelés és végül az önálló fejlesztés. Argentína, Brazília, a Kínai Népköztársaság, India, Izrael, Dél-Afrika és Tajvan jelenleg sokféle fegyvert gyárt önállóan: harci repülőgépeket, rakétákat páncélos járműveket, hadihajókat, gyalogsági fegyvereket és elektronikus készüléket. Egyiptomban az Arab Hadiipari Szervezet útján arab hadiipart építenek ki, amelyet elsősorban szaúd-arábiai és kuvasi pénzzel finanszíroznak.

A Szadat alapította új párt megkezdte működését Kairóban

Szadat egyiptomi elnök hivatalosan is megadta a jelet az általa alapított politikai párt, a Nemzeti Demokrata Párt tevékenységének megindításához. Az államfő az ideiglenes pártvezetőség előtt — alexandriai vendégházában — mondott beszédében egy olyan politikai szervezet képét vázolta fel, amely nyitva áll mindenki előtt, és amelynek fő célja az egyiptomi szociális és gazdasági problémák megoldása. Nem beszélt azonban a párt politikai arculatáról, annak ideológiájáról. A pártba jelentkezőkhez a napokban kezdtek meg eljuttatni a jelentkezési lapokat. Megkapják azokat a nemzetgyűlés centrális képviselői is, mivel Mamduh Szalem centrupártja belovadt a Szadat alapította politikai szervezetbe.

Mint ismeretes, az egyetlen haladó pártnak (mivel egyik tagját megfosztották mandátumától) már csak egy képviselője foglal helyet a parlamentben, s egyelőre nem ismeretes, hányan maradtak meg Musztafa Kamel Murad liberális pártjának képviselői közül, ketten ugyanis már közölték átlépési szándékukat. Szadat pártjának megbízott

Ecevit török miniszterelnök szemrehányásai

Büent Ecevit török miniszterelnök sajtókonferenciáján burkoltan azzal vádolta az Egyesült Államokat, a Nemzetközi Valutaalapot és a Közös Piacot, hogy jelentős szerepet játszottak a törökországi súlyos gazdasági helyzet kialakulásában. Ecevit kijelentette: országa és szövetségesei kapcsolatának alakulásában meghatározó szerepet fog játszani az, hogy a szövetségesek mennyiben járulnak hozzá a jelenlegi súlyos gazdasági helyzetből való kilábaláshoz. Ecevit hangoztatta: kormánya különös figyelmet szentel annak, hogy az Egyesült Államokkal kialakítandó újfajta együttműködés ne károsítsa a szomszédos országokkal meglévő kölcsönös bizalom légkörét.

Törökországot a belső politikai egyensúly, a nemzeti érdekeket szem előtt tartó vezetés hiánya, a szövetségesek által nyújtott gyenge gazdasági

támogatás juttatta el oda, ahol most van — foglalható össze Ecevit szemrehányása, amelynek fő címzettje az Egyesült Államok, a Közös Piac és a Valutaalap. A múlt továbbra is kísért, hiszen a hosszú évekig-évtizedekig elhibázott gazdaságpolitikát, a fantasztikus tervek, légvárakat alig fél év leforgása alatt — amióta Ecevit ismét kormányon van — nem lehet átállítani, megszüntetni. Ankarában egyre erősödik az a vélemény, hogy a nyugati szövetségesek mindenekelőtt Washington, a Közös Piac — szándékosan húzzák-hajogatták az ország további sorsa szempontjából kulcsfontosságú hitelnyújtás megadását.

A gazdaság állapotát kifejező mutatók jól tükrözik a kialakult helyzetet. Tavaly a külkereskedelmi mérleg hiánya megközelítette a négy-milliárd dollárt. Az arany- és valutakészletek szintje félmilliárd dollár alá süllyedt, miközben sürgősen vissza kellene fizetniük kétmilliárd dollárnyi rövid lejáratú adósságot.

Ebben a helyzetben több mint ironikus, hogy az idén januárban leköszönt Demirel-kormány egyik kulcsemberé a nagybefolyású, szélsőjobboldali nézetű Erbakan miniszterelnök-helyettes harmincmilliárd dolláros gazdasági fejlesztési program megvalósításáról ábrándozott — s lépéseket is tett annak keresztülvitelére. Erbakan agyszüleményének a valóságtól való elrugaszkodottságát mutatja, hogy kétszáz olyan óriás vállalatot akart felépíteni, amely tőke- és nem munkaiigényes termékeket gyártott volna abban az országban, ahol ma majd minden negyedik munkaképes felnőtt a gyárkapun kívül tengélt életét. Erbakan fantáziavilágából a mai török viszonyok közé visszatérve a külkereskedelmi problémák, a valutahiány miatt sok gyár leállásra kényszerült. Növeli a gondokat, hogy sok tízezer török munkást az általános gazdasági lanyhulás következményeképpen hazaküldtek Nyugat-Európából. Ily módon nemcsak egy jelentős külföldi valutaforrás — a vendégmunkások pénzhozatalai — hozama csökkent, hanem a kényszerűségből hazatértek szaporítják az otthoni munkanélküli milliók számát. A pénz elértéktelenedése gyors ütemű, egyes adatok szerint az infláció évi mértéke 30–40 százalékos.

Demirelék jobboldali koalíciós kormánya tehát súlyos csődtömeget hagyott örökül az Ecevit-kabinetnek, amely most reális lépéseket sorát tervez a gazdasági helyzet stabilizására is.

AZ ÚRUTAZÁS HARMADIK HÓNAPJA

Megkezdtek a harmadik hónapot a világrben a Szaljut 6 második állandó személyzetének tagjai. Vlagyimir Kovaljonok és Alekszandr Ivancsenkov útjának eddigi mérlege igen gazdag: a két űrhajós nagy munkát végzett a tudományos kutatóprogram végrehajtásában.

Az űrútkészítés eddig már egy „látogató” nemzetközi párost fogadott, s a tervek szerint viszonylag rövid időn belül hasonló módon lesz házigazdája az Interkoszmoprogram jelenlegi szakaszát záró űrutazás résztvevőinek, a szovjet—NDK-beli személyzettel rajtolt űrhajónak. Két alkalommal kötött ki útjuk során az űrállomáson teher szállító űrhajó is, így munkájuk nem kis részét az új berendezések felszerelése, a műszerek cseréje tette ki. Emellett azonban bőven jutott idejük tudományos kutatásokra is.

Nagy fontosságúak a Föld és a légkör vizsgálatának eddigi eredményei is.

A Szaljut lakói az űrutazás harmadik hónapjának első napján szinte mindenre kiterjedő orvosi vizsgálatok estek át, az űrállomás különböző diagnosztikai műszerei és természetesen a földi orvosok segítségével. Az automatikus diagnosztizáló berendezések segítségével elsősorban szív- és vérérendszerek működését ellenőrizték, de elvégezték a szükséges terhelési próbákat, mozgásgyakorlatokat is.

Szovjet dokumentum az Egyesült Államok területszerző politikájáról Mikronéziában

Az ENSZ-közgyűlés és a Biztonsági Tanács hivatalos körleveleiként nyilvánosságra hozták a Szovjetunió állandó ENSZ-képviselőtől nyilatkozatát, amely az Egyesült Államok és Mikronézia, tehát a Csendes-óceán szigetvilága egy jelentős részének kapcsolatával foglalkozik.

A szovjet nyilatkozat a többi között rámutat: az ENSZ alapokmánya, a Biztonsági Tanács és az Egyesült Államok között a gyámságra vonatkozóan 1947-ben létrejött megállapodás, valamint a gyarmati sorban levő országok és népek függetlenségének biztosításáról szóló deklaráció értelmében az Egyesült Államok köteles lenne előmozdítani Mikronézia politikai, gazdasági és társadalmi fejlődését, lehetővé tenni lakosságának az önrendelkezés és a függetlenség elnyerését. Az amerikai fél azonban — Mikronézia lakossága törvényes jogainak, érdekeinek és

akaratainak kijátszásával — az elmúlt három évtized alatt olyan politikát folytatott, amelynek célja uralmának tartóssá tétele. Ennek a politikának az eredményeként a gyámsági terület lakossága nincs abban a helyzetben, hogy érvényesíthesse elidegeníthetetlen jogát az önrendelkezésre és a függetlenségre, amit egyébként az ENSZ alapokmánya is rögzít. Az Egyesült Államok az „oszd meg és uralkodj” elvet követve durván megsérti Mikronézia egységét és területi épségét, a gyámsági terület megsztására és részenkénti anektálására irányuló politikát folytat.

A dokumentum végezetül aláhúzza, hogy a gyámsági terület kérdése elválaszthatatlan a gyarmati uralom megszüntetésének, a gyarmati országok önrendelkezése és függetlensége szavatolásának problémáitól.

A japán—kínai szerződés szemben áll a béketörekvésekkel

A japán—kínai szerződés nemcsak a Szovjetunió ellen irányul. A szovjetellenesség leple alatt veszély fenyegeti Ázsia biztonságát, a kontinenshez fűződő nyugati érdekeket is. A szerződés ösztönzést nyújt azoknak az erőknél, amelyek veszélyeztetik az általános békét — hangsúlyozta kommentárjában az APN szovjet sajtóügynökség.

A kommentár egyebek között rámutat: Washington jóváhagyta a „béke és barátság-

ról” szóló japán—kínai szerződést. Az amerikai külügyminisztérium ezzel összefüggésben úgy nyilatkozott, hogy a két rendkívül erős ázsiai állam szövetsége elősegíti a béke megőrzését a kontinensen.

Számos politikai és közéleti személyiség az Egyesült Államokban, Japánban és a Szovjetunióban, valamint több más országban egyáltalán nem osztja az amerikai kormány álláspontját. A kínai vezetők az elmúlt években aktívan tevékenykedtek egy széles szovjetellenes, egységes front összekovácsolásáért. A maóisták kísérleteket tesznek arra, hogy ebbe a frontba ne csak Japán, hanem — a kínai terminológiával élve — „a második világ” más országait, Nyugat-Európát, Kanadát és Ausztráliát, valamint az ASEAN-hoz tartozó délkelet-ázsiai országokat is bevonják. Nyilvánvaló, hogy a japán—kínai szövetség nemcsak a Szovjetunióra, hanem az ázsiai és mindenekelőtt a délkelet-ázsiai országokra veszélyes. A kínai vezetők hatalmas területi igényeket támasztanak éppen déli szomszédjaikkal szemben.

A kínai vezetés minden erővel viszályt szít a nemzetközi kapcsolatokban, táplálja a katonai konfliktusok forrásait, amint ezt Indokína példája is bizonyítja. A „nagy zűrzavar” létrehozását célzó irányvonal a világot globális háborúba próbálja sodorni.

Már most teljesen nyilvánvaló, hogy a japán—kínai szerződés szemben áll a kor szellemével, az általános béke, a nemzetközi biztonság megszilárdítására irányuló törekvésekkel. A szerződés veszélyezteti a nyugati érdekeket is, mind ázsiai vonatkozásban, mind világméretben — állapítja meg az APN.

vezte az amerikai adózási rendszert.

A közelmúltban a képviselőház meghíúsította az egészségügyi ellátás megreformálását is. Kimutatták ugyanis, hogy ez a reform a szédületesen emelkedő kórházi ellátási költségek csökkentése helyett 9%-kal tovább növelné a kórházi kiadásokat.

A sor tovább folytatható. Például azzal, hogy a Capitolium immár 16. hónapja vesztel az elnök legkedvesebb törvényhozási programja a 114 oldalas energiareformtörvény, amelyet a törvényhozás szinte teljesen átvett. Változatlanul vita folyik arról, mi a követendő út, az energiaforrások fejlesztésének ösztönzése, a nagyobb fogyasztás megadóztatása, vagy pedig a kereslet-kínálat hagyományos játékaának szabad érvényesítése.

Az elnök 20 milliárd dolláros „jóléti” programját, amely a 25–30 millió rászoruló segélyezésének eddigi, sokat bírált és valóban botránnyosan egyszerűtlen rendszerét hivatott felváltani, az e tekintetben igen takarékos kongresszus elutasította és még a 14 milliárd dolláros „csökkentett”

változatra sem volt hajlandó ígent mondani.

Levonja-e az elnök az első 18 hónap tanulságait? Szakértők szerint, legalábbis részben, igen. A sorozatos kudarcok, a 40 százalék körül — Truman óta legalacsonyabb — népszerűségi szint láttán nemcsak egy propagandacsoport felállítását határozta el, amely az elnök és környezetének népszerűsítését kapta feladatául: a Fehér Ház a képviselők és szenátorok felé is valóságos mosoly-öffenzívát indított.

A New York Times felmérése szerint júliusban az 535 képviselő és szenátor közül nem kevesebb, mint 350 vett részt a Fehér Ház munkaregéljein, magánbenedeken, zártkörű filmvetésein vagy egyszerűen a teniszpartikon. Az udvariassági rendezvények nemcsak a törvényhozási folyamat meggyorsítását, illetve azt szolgálják, hogy a törvényhozókat meggyerjék a Fehér Ház elképzeléseinek. (Mint a Panama-csatorna egyezmény, vagy újabban a török fegyverembargó feloldása bizonyítja, a kormányzat erőfeszítései külpolitikai kérdésekben jóval eredményesebbek, mint a belpolitikai reformok dolgában.)

VILÁGHÍRADO

Carter mélyponton

Az amerikaiak még jól emlékeznek rá, hogy az elmúlt évtől Carter a felső tízezer, az Establishment, a hivatalos Washington elleni hadjárat jegyében, egy új, tiszta kormányzat ígéretével vívta választási kampányát. Azóta bebizonyosodott, hogy Carter környezete sem éppen feddhetetlen, a georgiai csapat provincializmusa pedig a washingtoni bennfentesek kedvenc céltáblája.

Bármennyit ártsanak is az elnöki presztízsnak a georgiaiak, Carter fő gondja ma is az, amire már elnöksége mézesheteiben fel kellett figyelnie: az utóbbi hetek újabb kelemetlen adalékai szolgálták a Fehér Ház és a kongresszus szembenállásához. A képviselőház költségvetési bizottsága alaposan átdolgozta a kongresszusnak hét hónappal ezelőtt benyújtott 25 milliárd dolláros adóreform-tervezet. A képviselők által javasolt adó-

csökkentési összeg 16 milliárd lett. (Az adócsökkentés mérséklése tükrözi az infláció-tól való félelmet. A tavalyi 6,8 százalékos helyett az idén 11,3 százalékos szinten mozgó inflációra számítanak, amely közvélemény-kutatási adatok szerint az amerikai lakosságot foglalkoztató problémák közül az első helyre lépett elő, az egyébként szintén magas munkanélküliséget megelőzve.)

Ami a Fehér Házát a leginkább aggasztja a dologban, az adóreform jellegének gyökeres megváltoztatása. A kisjövedelműek helyett a közép- és nagykeresetűek kapják a csökkentést, és 5 milliárd dollárral mérséklik a részvénytársaságok adóit is. Szintén semmi sem marad tehát a tehetősebbek vaskos privilégiumainak megnyirbálásából, amire két évvel ezelőtt elnökjelöltként Carter határozott ígéretet tett, beszédeiben „az emberi nem szegényének” ne-

Az alkohol és a bűnözés

Sok szó esik mostanában a túlzott alkoholfogyasztásról, az alkoholizmusról és következményeiről. Kétségtelen — de nem feltétlenül elismerést érdemlő — tény, hogy Magyarország a világ „ivós” nemzetek közé „küzdötte fel” magát. 1960-ban élelmiszerre a jövedelem 39,3%-át, italra 9,7%-át költötte a lakosság. 1975-ben az élelmiszer csak 29,4%-os, az ital pedig már 13%-os arányt képviselt a jövedelem felhasználási arányában. Mindezek az adatok egyértelműen bizonyítják, hogy az alkoholfogyasztás új magyar „népbetegség” lett. 1975-ben az egy főre jutó alkoholfogyasztás értéke 2857 Ft-ot tett ki. A fejenkénti 3001 Ft-os átlagért alapulvéve ez azt jelenti, hogy minden magyar állampolgár (beleértve a csecsemőket is), csaknem egyhavi jövedelmét fordítja egy évben ital vásárlására!

Az alkoholfogyasztás teljes tilalma sem lenne képes a szeszfogyasztást teljesen felszámolni. A kis méretű alkoholfogyasztás az egészséget nem károsítja, az emberek többsége élvezeti cikként kezeli. Vendégség, ünnepség, sőt még a halotti tor sem képzelhető el ma már ital nélkül. Nem is lenne baj, ha mindenki megállna az alkoholfogyasztásánál a türeklépességgel, amit elvárhatunk a hátránál, hiszen kis mértékben az alkohol csak az ember hangulatát javítja, a felhalmozódott feszültségek feloldását segíti.

Kevesen tudnak azonban a kritikus mértéknél megállni. Problémát jelent egyébként az említett türeklépesség megállapítása is, mivel az alkohol hatása nagymértékben függ az ember pillanatnyi érzelmi-pszichikai állapotától is.

Idegesség, nagy szellemi megterhelés, követően csekély mértékű alkoholfogyasztás is előidézhetheti

azt, hogy az ember ittas, bódult állapotba kerül. Hiába magasabb tehát az ember alkoholfogyasztási képessége, mégis a szokványos részeség hatásai mutatkoznak, s az illető nem lesz többé ura cselekvésének.

A társadalomellenes magatartásformák kialakulása sok esetben visszavezethető az alkoholfogyasztásra. Valamennyi állam harcol az alkoholizmus ellen, e harc céltudatossága és eszközei azonban függenek az adott állam politikai, ideológiai felépítésétől, történelmi és egyéb (főképp vallási) hagyományaitól.

Korántsem szigorúak ennire a mai törvényeink, s szinte szót sem érdemelne a téma, ha minden ember egyrészt ismerné a fogyasztás kellő mértékét, másrészt anyagi lehetőségeihez mérten inná. A rendszeres és túlzott mértékű italozás azonban a család megélhetési költségeinek terhére történik a legtöbb esetben, vagy a pénzügyi felezetet bűncselekmények elkövetése szolgáltatja. Kriminológiai szempontból azért érdemel behatóbb foglalkozást e téma, mert szoros összefüggés mutatkozik az alkoholfogyasztás és a bűnözés között.

Közvetlen összefüggés azokban az esetekben van, amikor az elítélt cselekményét alkoholos állapotban követte el, vagy a bűncselekmény elkövetése éppen az alkohol megszerzése érdekében történik. Közvetett a hatás akkor, amikor a bűncselekmény végrehajtását a krónikus iszákosság következtében kialakult alkoholos személyiségzavar ösztönzi.

Évről évre növekedett azoknak a bűncselekményeknek a száma, amelyek az alkoholfogyasztással állnak összefüggésben.

Jelenleg minden harmadik bűnelkövetés a motivumra vezethető vissza. Különösen magas az elkövetők aránya az erőszakos jellegű bűncselekményeknél. Az alkohol feloldja a gátlásokat, kötekedővé teszi a legjózanabb embert is. A tudat cselekvést vezérlő, összehangoló szerepe az alkoholos befolyásoltság következtében megszűnik. Számos jogeset kezdődik úgy, hogy a tettes (vagy az áldozat) jelentősebb mértékben alkoholt fogyasztott... Szemléltetésül néhány erre vonatkozó példát említünk a jogirodalomból.

A büntetett előéletű tettes hajnalban ittas állapotban felszállt a villamosra, hogy

lakására utazzon. Ittassága miatt az ülésről leesett és az egyik utast, aki öt éves szesegíteni igyekezett az ülésre, durván szidalmazta és megütötte. A végállomáson a szolgálattevő ellenőrt a terhelte ellökte, majd térdén rugta — az „eredmény” 8 napon túl gyógyuló sérülés lett.

A vádlott 74 éves apjával összeveszett, s ennek során szeszest italtól befolyásolt állapotban a javagáshoz használt fejszével két esetben a fejére sújtott. A sértett eszméletét veszítette, a földre zuhant, a vádlott pedig a konyhába vitte a fejszét. Nem sokkal ezután újból felragadt, s ismétlenül lesújtott súlyosan sérült apja fejére. A halál kizárólag a sértett szerkezeti adottságából eredő okok folytán nem következett be.

Amint e példákban is látható, az alkoholos állapotban elkövetett erőszakos jellegű bűncselekmények tettesre jellemző, hogy elvakultnak ragaszkodnak cselekményük következtetés véghezviteléhez, nem mérlegelik a következményeket, s nem befolyásolja őket sem a rokoni kapcsolat, sem az a tény, hogy a sértett már védekezésre képtelen helyzetben van. Az alkohol hatása alatt nem tudnak gondolkodni, cselekvésüket csak az indulat vezérli. A segítőkész szándékot is zaklatásnak vélik, s azonnal ellenségesen, támadóként lépnek fel.

Nemcsak bánatukban vagy rosszkedvükben isznak azonban az emberek, hanem örömben is, a következmények azonban éppolyan súlyosak lehetnek.

A vádlott élettársának gyermeke született, s ennek öröme a munkatársával nagyobb mennyiségű szeszest italt fogyasztott. Az „újabb adagra” való várakozás során a vádlott és munkatársa hangoskodott, amit a sértett kifogásolt. Emiatt szövélyt támadt közöttük. A sértett verekedni hívta a vádlottat egy elhagyott raktárba. Amikor a helyiség közelébe értek, a sértett hirtelen a vádlott felé ült, aki az ülés elől elhajolt. A vádlott erre elővette kését és a sértett felé szúrta. A szúrás a sértettet a mellkasán találta el, s életét csak a gyors orvosi beavatkozás mentette meg.

Külön kategóriát jelentenek az ittas állapotban elkövetett közlekedési bűncselekmények.

Aki gépjármű vezetésére vállalkozik, az általában ismeri az alkohol vezérlési reflexeket gátló hatását, mégis, a saját képességeit fölértelmezve, virtusból vagy kényelemszeretettel a volán mögé ül. Bizik magában, s abban, hogy vele nem történhet semmi baj. Lehetősége, hogy ő valóban megússza, mások azonban — járókelők, utitársak vagy más járművek utasai — súlyos sérülést szenvednek, vagy éppen életüket veszítik.

Az egyik jogeset szerint a terhelte sört és konyakot fogyasztott, majd alkoholos állapotban az apja tulajdonában levő gépkocsival Budapestre utazott. Itt felvette alkalmi utasként a sértettet, aki a gépkocsiban elaludt. Hazafelé menet 70—75 km/órás sebességgel közlekedve a terhelte is elaludott. Ennek ellenére változatlan sebességgel folytatta útját, majd néhány másodperc múlva elaludt. Ennek eredményeképpen egy kerékvető kőnek, majd egy árokban levő fának ütközött. A baleset következtében a terhelte könnyebb sé-

rülést, míg utasa koponyaalapi törést, máj- és lépredést, lábszár- és combtörést szenvedett és a jobb szemét elvesztette.

1974-ben a közlekedési balesetek 16,6%-ában az ital játszott közre. Az ilyen és ehhez hasonló káros hatások bekövetkezésében nincs jelentősége annak, hogy a baleset eseti részeség, vagy idült alkoholizmus következménye-e. Az alkoholizmus közvetett hatása azonban csak az idült alkoholizmushoz kapcsolódik. A túlzott alkoholfogyasztás következtében a szervezet átítatódik alkohollal, s az idegrendszer is károsodást szenved. Az akaratot meggyengül, az emlékezőtehetség és ítélőképesség fokozatosan csökken, s egyre nagyobb teret kapnak az ösztönös megnyilvánulások. Gyakran fellépnek az alkoholos elmezavarok (delirium tremens) is.

Különösen káros hatása van a fiatalokra a szülők italozó életmódjának. Példáuk nyomán a 14—17 éves gyerekek közül sokan fogyasztanak rendszeresen alkoholt, s így a szülők életmódját, étkezési szokásait átveve, szinte elkerülhetlenül sodródhatnak a bűncselekmény elkövetése felé.

Bebizonyított tény, hogy az alkoholista szülők gyermekei értelmi fogyatékosokat és idegrendszeri zavarokat örökölnek. A gyógypedagógiai iskolába járó gyerekek szüleinek 70%-a alkoholista.

A jövedelmek növekedése lehetővé teszi, hogy az emberek egyre nagyobb százalékát fordítsák élvezeti cikkek vásárlására, szórakozásra.

Az élvezeti cikk azonban sok embernél az alkoholt jelenti, a szórakozás pedig egyenlő az alkoholfogyasztással.

Különösen jellemző ez a családunktól távol élő, például munkásszállásokon lakó dolgozókra. Az idegen környezetben barátaik, ismerőseik csak a szálló hasonló problémáival küszködő lakói, vagy a közvetlen munkatársak közül kerülhetnek ki. Az esti italozás kivüli, tartalmasabb szórakozáshoz a szabad idő valóban kellemes és hasznos eltöltésének új és hatásosabb formáival kellene kedvet teremteni.

1974-ben a Magyarországon jogerősen elítéltek 33,5%-ának cselekményénél az alkoholfogyasztás befolyását állapították meg. Különösen magas ez az arány az erőszakos bűncselekményeknél. A hivatalos személy elleni erőszaknál az esetek 67,8%-ban volt kimutatható az alkoholfogyasztással kapcsolatos összefüggés.

Indokolt tehát, hogy a társadalom védelme érdekében szükség esetén kényszerrel is biztosítsák az alkoholisták gyógykezelését.

Ha a bűncselekmény elkövetése a mértéktelen alkoholfogyasztással függ össze, a bíróság az elkövetőt arra kötelezi, hogy kényszerrel kezelésnek vessen alá magát. A szabadságvesztéssel nem járó büntetés kiszabása esetén a kezelést rendelőintézetben vagy zárt gyógyintézetben kell végrehajtani. Szabadságvesztés esetén az elvonókezelésre a büntetés végrehajtása alatt kerül sor.

Az 1968. évi I. törvény egyébként elzárással, vagy 5000,— Ft-ig terjedő pénzbírsággal fenyegeti azt a kényszerelvonókezelésre kötelezettet, aki magát a kezelés alól kivonja.

Meg kell különböztetni a kényszerelvonó-kezeléstől az egészségügyi hatóság által elrendelhető gyógykezelést, valamint az alkoholista kötelező intézeti gyógykezelését. Ezeknél az elrendelésnek nem feltétele, hogy az érdekelt személy bűncselekményt követessen el, tehát megelőző jellegű intézkedések. Az alkoholista kötelező intézeti gyógykezelése viszonylag új megoldás, 1974-ben vezették be. A szabályok szerint az ügyész indítványára a bíróság rendelheti el, s legfeljebb 2 évig tarthat. Végrehajtására az erre a célra létrehozott nagyfai Munkaterápiás Alkoholrelvonó Intézetben kerül sor.

Sajnos, az esetek nagy részében a megelőző gyógykezelésekre már későn kerül sor, amikor a beteg a kezelést követően sem tud szakítani megszokott, italozó életmódjával. Az alkoholizmus elleni intézkedések (amelyek az utóbbi időben jelentősen gyarapodnak) kívánatos hatása egyelőre még nem mutatkozik, de nem is lehet egy csapásra eredményt elérni e területen. További következetes és határozott intézkedésekkel, a megelőző gyógykezelés rendszerének továbbfejlesztésével s nem utolsósorban az egész társadalom kulturális szintjének emelésével az alkoholizmus — s ezzel együtt a bűnelkövetések — visszaszorítása nem látszik reménytelennek.

Dr. L. Gy.

Ital: erőszak

Subics Károly családi körülményei kifogástalanok. Édesapja egy zöldségbolt vezetője, édesanyja AFESZ-felvásárló. Szülei bevonták volna az üzletbe, de ő a feltételeket nem fogadta el. Inkább a saját lábán akart megállni. Megnősült, született egy kislánya; ma hároméves. A 24 éves fiatalember régebben a Sabária Cipőgyárban dolgozott Szombathelyen. Később egy italtolt volt a munkahelye, ahol egy alkalommal elfolyt a bor. Ilyen „baleset” előfordulhat: a kárt megtéríti a vétkes és az ügy le van zárva. Ő másként gondolta — mint mondta: az üzletelés a vérben van, ám a bort helyettesítő víz nem ízlett sem a vevőknek, sem az ellenőröknek. A család, és egy nemi erőszak — amelynek körülményei kísértetiesen megegyeznek a mostani ügyével — végül is a börtönbe juttatta.

Újra sínen

Ezek a „botlások” szerencsés módon nem okoztak komoly törést az életében. Ő azonban továbbra is a gyors gazdagodás útját kereste. A szombathelyi albrétben a házassága sem volt fenéki tejföl. S ekkor jött az ötlet: költözzenek ki Jákra, ahol a családnak egy holdnyi kertészet van. Palánták, zöldség stb. — az üzlet lassan beindult.

A „kútbaesés”

Jelképesen, meg igazából is. 1976 augusztusában történt: — Ezen a napon veszekedtem valamin a feleségemmel, majd beutaztam Szombathelyre. A veszekedés miatt nem siettem haza. S ekkor találkoztam néhány régi zenész-haverral. Elkezdődött a „körmenet”. Kocsmaikat, éttermeiket jártuk

Miért?

— Ne gondolja, hogy nekem így kell nőket kapnom. A házasságom előtt nagyon sok nőismerősöm volt, s egyiknél sem volt szükség erőszakra. Az ital mindennek az oka. Az első ügyemnél is részegen kíséreltem meg az erőszakot. Még a feleségem sem haragudott rám igazán: szerinte ilyenkor orvosi eset vagyok. Ha kiszabadulok innét, Máriánosztráról, egy kortyot sem fogyasztok el. Egyébként is nagyon ritkán ittam, de akkor mindig csináltam valami hülyeséget.

1979. áprilisában szabadul. Egyébként értelmes, tevékeny ember. A hátralevő időben talán kitűnhetlenül az agyába véshi ügyeinek tanulmát, s ha iszik is — csak mértékkel... F. T.

Utcai italozásért bírság

Az országban elsőként, Miskolc Megyei Város Tanácsa legutóbbi ülésén törvényadta jogával és hatalmával jogszerűen élve, a lakosság óhajának és akaratának eleget téve, 3/1978. számú rendeletével megtiltotta a boltok és üzletek előtti, valamint a környékükön levő közterületeken a szeszestital-fogyasztást.

A rendelet alapján az utcai szeszestital-fogyasztókat a rendőrség száz forintig terjedő helyszíni bírsággal sújthatja, vagy szabálysértési feljelentést tehet. Az eljárás alapján háromezer forintig terjedő bírság szabható ki, s ha erre kerül sor, aligha éri meg az a sebétben leöntött féldeci, üveg sör...

Azt mondják, minden csoda három napig tart... Egy bizonyos, a csoda már megvan. Eltűntek a miskolci boltok elől az italozók, lassan-lassan összeszereperhet az ezernyi kupak ott a bódék előtt, mert megszűnik az utánpótlás. Reméljük, ez a csoda nem három napig tart.

Nem tudom, ki hogy van vele, de ha ezentúl majd kólas kupakok lepik el a bolt előtti teret — ördög bánja... Példa már van. Jó lenne, ha máshonnan is hasonló híreket fríjna a szél — minél hamarabb!

AZ ÁLLAM ÉS AZ ALKOHOL

Elégé elterjedt az a nézet, hogy az alkoholfogyasztásból származó költségvetési bevétel igen jelentős, ezért az állam részéről nem várható határozott intézkedés az alkoholfogyasztás korlátozására, ami eleve kérdésessé teszi az annak visszaszorításáért, mérsékléséért folyó harc eredményességét.

Ez a nézet azonban merőben téves és káros, az érvelés pedig ilyen formában hamis. Az kétségtelen igaz, hogy az alkoholtartalmú italok előállítására és forgalmazására jelentős költségvetési bevételt biztosít az állam számára. Ez azonban elsősorban abból adódik, hogy az állam az alkoholfogyasztás mérséklése érdekében — tudatosan — az indokoltól lényegesen magasabb fogyasztói árakat állapít meg, különösen a „tömeg” szeszestitaloknál. Az alkoholtartalmú italok termelését és forgalmazását magas forgalmi adóval terheli, hogy ily módon is mérsékelje a fogyasztás növekedését, vagyis, a magas állami költségvetési bevételek csak következményei az alkoholfogyasztásnak: a termelés és a forgalmazás célja nem az adóbevételek növelése, hanem a természetes igények kielégítése.

Téves az említett nézet azért is, mert a szocialista állam nem támogathat olyan folyamatot, amely összeegyeztethetetlen a szocialista erkölcs-csel, veszélyes a szocialista társadalomra, káros az egészségre. Ugyanakkor az alkoholista gyógykezelése, az alkoholos befolyásoltságból eredő népgazdasági károk (termelés-kiesés, baleset, bűnözés) sok milliárdos kiadást okoznak. Emellett szinte felbecsülhetetlen az az erkölcsi kár, amelyet az alkoholizmus, a mértéktelen alkoholfogyasztás okoz a családi életben, a gyermeknevelésben, a társadalmi tulajdonban.

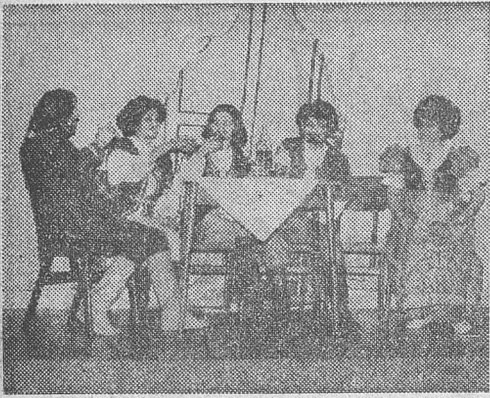
Az alkoholizmus elleni küzdelem nem az alkoholfogyasztás teljes tilalmát, az absztinenciát kívánja megvalósítani, hanem a realitás talaján állva, a túlzott alkoholfogyasztás visszaszorítását, az alkoholista gyógyítását, az alkoholizmus társadalom számára káros hatásai elleni harcot tűzte ki céljául.

Ezt az álláspontot annak tudomásulvétele indokolja, hogy a szeszestital-fogyasztás természetes igény, amelyet valamilyen módon ki kell elégíteni. A fogyasztás tilalma, vagy a központi forgalmazás radikális csökkentése — ezt mutatják a

nemzetközi tapasztalatok is — nem reális célkitűzés, és csak látszólagos eredményre vezethet. Figyelembe kell venni ugyanis, hogy a borfogyasztás mennyiségének mintegy 30%-a a tömegszeszest-fogyasztás kb. 20%-a (gyümölcspálinka) saját termelésből származik. Emiatt a fogyasztás, illetve a központi ellátás radikális korlátozása esetén, jelentősen kiszélesedne a termelők és fogyasztók közötti közvetlen forgalom, megnövekedne a „feketézés”, a csempészés a tiltott pálinkafőzés. Ily módon a fogyasztás csak ellenőrizhetetlenebbé válna, anélkül, hogy kevesebb lenne.

Az absztinencia álláspontjára az alkoholizmus elleni küzdelem a fiataloknál (18 éven aluliak) betegek szeszestital-fogyasztása tekintetében helyezkedett. Az állami beavatkozásra, az adminisztratív és jogi rendszabályok alkalmazására jó példa a gépjárművezetés és a termelő munka közbeni alkoholfogyasztási tilalom elrendelése a szeszestital-árusítás meglátása a munkahelyi büfékben stb.

A fentiekből következik tehát, hogy az alkoholizmus elleni küzdelem feladata a túlzott fogyasztás terjedésének (Folytatása a 6. oldalon)

Új világ – színpadon

Gazdagabban egy nagyszerű előadás nyújtotta élménnyel, Kalocsáról hazafelé tartva azon tűnődtem: miért csak ezen az egy helyen jött létre — a börtönök világán belül — ilyen kitűnő színjátszó-szakkör? Vételkedők, kulturális rendezvények — mint ez az újságoldal és még jó néhány cikk, beszámoló tanúsíthatja — szervezésére, összeállítására másutt is szívesen vállalkoznak, a folytatás, a minőségben való továbblépés azonban többnyire elmarad. Nem arra akarok ezzel célozni, hogy egy vételkedőnél feltétlenül magasabb rendű a színjátszás, hanem arra, hogy a szellemi torna — bármennyire változatosan igyekeznek is a rendezők összeszedni a témákat, kérdéseket — alapformája mindig ugyanaz marad: kérdezz — felelek. Kalocsán az irodalmi szakkör ennél adott, nyújtott többet; vételkedőkön kívül, azok és más műsorok mellett egyrészt valami teljesen újat vittek a fegyház kulturális életébe, másrészt pedig három előadásból álló sorozatot minden darabja külön-külön is új volt formájával, tartalmával.

Mielőtt a legutóbbi, befejező előadásra rátérnék, érdemes — az eddig leírtak könnyebb megértése kedvéért is — néhány szóval vázolni az előzményeket.

1976-ban az irodalmi szakkör már nagyon komoly, színvonalas ünnepi előadásokat, megemlékezéseket tudhatott maga mögött. A jó értelemben vett ötletekből ugyan soha nem volt hiány, de egy szép napon mégis valami teljesen új jutott az eszükbe: miért ne lehetne a különböző „betét”-szavak helyett egyszer egy igazi, komoly színdarabot előadni? Azután az elképzelés továbbfejlődött, terelődött: foglalkozzon ez a darab a cigánysággal, annak helyzetével. Igen ám, de ez olyan szerteágazó, bonyolult téma, hogy egy előadásba nem is fér bele... Így lett háromrészes a sorozat.

Az első része a cigányság eredetéről, ősi szokásairól-babonáiról igyekezett egy kis bemutatást adni a nézőknek. Felhasználták a cigányszármazást, elismert művészek (pl. Horváth István, Lakatos Sándor, Kozák Gábor) énekzeit is „szinesítő” anyagként, s egyúttal kitértek származásukra is — önként kínálva ezzel a tanulságokat.

A második részben a cigányság jelene volt a „főszereplő”. Egy putriban élő család hétköznapi életét mutatta meg a szereplőgárda. Mint már időnként az életben, úgy a színpadon sem értett egyet a szép cigánylány, Rozika a szülők maradi felfogásával, hanem felbredt benne a vágyakozás a más, a modern, a jelen igényeihez igazodó életforma iránt. Még szíve választotta sem tudta visszatartani: elindult, hogy egy nagyvárosi gyár munkásnője legyen. A fiú, Pista, bánkódott ugyan Rozika után, de nem tudott elszakadni a régi, megszokott élettől. Egy búcsú alkalmával — a távollevő kedvesre tett megjegyzések miatt — olyan összetűzésbe keveredett gúnyolódó társával, amelynek bűncselekmény lett a vége. Rozikát már csak a bírósági tárgyaláson láthatta viszont... A jelenet végén az addigi nézők „szereplése” következett: a műsorvezetővel közösen elemezték, boncolgatták Pista viselkedését, keresték az okokat, próbálták új életutat szabni az elbukott főhősnek. Ha nem is volt túl sok hozzászólás — sokan megszépezték a szokatlan forma miatt —, de a felvetett gondolatok azt bizonyították, hogy a nagyon élő, komoly problémákkal ezen a módon is lehet, sőt kell foglalkozni.

Az utolsó rész bemutatójára a múlt héten pénteken került sor. Utólag már nyugodtan megmondhatom: a kezdés pillanatáig töprengtem rajta, hogy egy világhírű daljáték színpadra állítása egy fegyház körülményei között vajon sikerülhet-e jól, adhat-e többre alapot, mint a jószándékot méltató elismerés

(amelyből óhatatlanul kiérződik: itt bizony csak a szándékot lehet dicsérni...)?!

Strauss Cigánybáró-ja — amely Jókai Mór Saffi című novellája alapján készült — annak idején Bécsben addig szinte példa nélkül álló sikorsorozatot ért el. A történet Jókai-könyvekből az érdeklődők számára bizonyára hozzáférhető, bővebb ismertetése ezért fölösleges; a csodálatos muzsikát (a darab számára egy rádióadásból rögzítették magnetofonra) pedig csak hallgatni lehet — beszélni róla kár... hagyjuk ezért a „nagy” operettet, próbáljuk meg inkább nyomon követni azt, hogy miképpen lett ebből egy — színvonalát tekintve: akár egy művelődési házban is bemutatható — másfél órás „kis” operet?!

A kapott tájékoztató szerint — Hagyó Ferencnek nevelő-írnok igyekezett az előadás közben válaszolni a súgva feltett kérdésekre — az igazi „hajrá” körülbelül két hónappal ezelőtt kezdődött meg az első, színházi szak-kifejezéssel élve olvasópróbával: vagyis, a szereplők ismerkedni kezdtek a darabbal, az általuk megformálandó figura jellegzetes tulajdonságaival. Egy hónapot vett igénybe a szükséges jelmez elkészítése (Sima Lászlóné volt a fő irányítója ennek a munkának). Körülbelül három héttel az előadás előtt kezdtek meg a díszletek festését, összeragasztását (ugyanancsak Sima Lászlóné vállalta ebben is a legnagyobb részt).

Nem számoltam meg, hogy hány szereplőt kellett korhú ruhába bújtatni, de azt feljegyeztem: összesen ötször változott a szín (persze, voltak olyan díszletek is, amelyek végigkísérték a cselekményt).

Néhány, jellemző észrevétel feltétlenül ide kívánkozik. Mindenekelőtt: az eddigi előadásokhoz képest jól érzékelhetően kint az, hogy a szereplők már szereztek bizonyos fokú gyakorlatot a színpadon. Könnyedebben mozgottak, természetes hangszíval beszéltek — ami azért is nehéz volt, mert a szöveg szigorúan igazodott a korabeli stílushoz — mindenfajta zökkenő, belesülés nélkül pergett a darab. Önálló táncbetét is színesítette a játékot (Tóth Lászlóné ügyességét dicsérve): vastapsot kapott, s ismételni kellett.

Nehéz lenne külön kiemelni valakit vagy valakit, mert mindenki nagy igyekezettel, minden ilyenirányú képességét latbavetve játszott; mégis, feltétlenül említés: érdemelnek azok, akik irástudatlan létükre, kifogástalanul megtanulták a szövegüket.

Az egyik főszereplő, Barinkai Sándor (Molnár Józsefné) teljesítménye is egészen kiemelkedő: nemcsak jó játéka miatt, hanem azért is, mert aznap délelőtt a fűrdőben megcsúszott, és mindkét lába megsérült. Mesélték, hogy a színpadról ugyan mosolyogva ment le, de a függöny mögött sírvafakadt a fájdalomtól. Minden elismerést megérdemel akaratereje, kitartása!

Összefoglalva: Janka Károlyné rendező és valamennyi szereplő közreműködő összefogásával kellemes másfél órát, olyan élményt szereztek a nézőknek, hogy az is megköszönhető: néhányan talán ennek hatására mennek majd el kint szabad idejükben a színházba...

Mindenki, aki részese volt az előadás sikerének, „alapul” soron kívüli leveljutalomban részesül, ezen felül pedig ki-ki a saját érdeme szerint könyv- vagy pénzjutalomban, soron kívüli csomagban vagy jutalombeszélemben.

„Világot jelentő deszkák” — mondják a színpadra: ezzel a produkcióval kinek-kinek valóban egy új világ nyílt meg, akár szereplőről, akár nézőről van szó. Jó lenne, ha egyrészt a szorgalom és igyekeves, másrészt az előadás által is felkeltett kultúra, művelődés iránti igény a későbbiekben is megmaradna.

H. A.

MÁRIANOSZTRA

„Ma nem lehetsz komoly...”

A képesség, a szándék csak lehetőség, a megvalósításhoz még messzi út vezet... Semmiféle külső ok — legyen az családi avagy a múltban gyökerező — nem menti azt, aki bűncselekményt követ el.

Összevonva a kört, vegyük szemügyre az egyes embert, akinek erényei és fogyatékoságai vannak, s ezek határozzák meg életvitelét. S ahhoz, hogy életvitelünk normái megfeleljenek a társadalmi együttélés szabályainak — mindenekelőtt dolgozni kell. S kerülni a bűnre csábító alkalmakat... Céltudatos, egységes jó szándéokra törekvés vezethet el bennünket a becsületesen élő emberek táborába...

„Hogy mi a legnagyobb bűn az életben?”

... Elherdálni azt a kincsét, melyet az élettől kaptál, — Az élet és a szabadság!”

Ezen gondolatok jegyében kezdődött Márianosztra az Alkotmány-napi ünnepségsorozat, amelynek gazdag programjából elevenítünk fel néhányat.

Még Bíró László bevezetője előtt hangzott el az erre az alkalomra felújított kultúrteremben a megnyitó, majd a 130 néző és negyven résztvevő meghallgatta a szavakat és Kozma István elítélt-pedagógus ünnepi beszédét. A műsor első felének végén Subics Károly a nézők tetszése közepette mondta el Váci Mihály klasszikus sorait: „Nem elég a jóra vágyni: / a jót akarni kell! / És nem elég akarni: / de tenni, tenni kell! / A jószándék kevés! / Több kell: az értelem! / Mit ér a hüvös ész? / Több kell: az érzelem...”

Az értelmet és az érzelmet felkavaró műsorszámok után, mintegy feloldóként vidám összeállítás következett. Nagy Pál és három énekes-zenész társa a gitárokkal és a harmonikával mosolyt varázsolt a nézők arcára. S ez a körülmények ismeretében nem is kis dolog. De sikere volt a „krahácsi” produkcióknak is és Hartó László paródiáinak.

Ebéd után következett a várva várt vetélkedő. Az ün-

nepi műsor szervezői, rendezői igazán komoly próbatétel elé állították a résztvevőket. A hat csapat, amely kiharcolta a döntőbe jutást, valóban lelkiismeretesen felkészült.

Érdeemes kérdések között tallóznunk! Az első forduló szellemi totójának néhány kérdése ugyancsak ravasz volt. Mert például mi történt 1582. október 6-án Magyarországon? Nos, a márianosztraiak már tudták a választ, de olvasóink nagyobbik része találgathat. De ne tegye: ugyanis ezen a napon nem történt semmi különös, legálább is a történelem jegyzőkönyve szerint...

De azt is tudniuk kellett a megfektőknek, hogy hány megyéje van országunknak (19), s hogy Márianosztra melyik hegységben van (Börzsöny).

Aztán a résztvevők számot adtak „előadókészségükről”. Három, „szalonképes” vics előadása nem is olyan könnyű feladat: hiszen mitől szalonképes egy vics? Minden esetre mi is közreadunk egyet, persze ezzel nem akarunk versenyezni a márianosztrai ünnepség vicceselőlvel. „A betörő megpróbálja fölnyitni a páncélszekrényt, de nem sikerül. Végül ledobja szerszámaikat, megtöri izzadt homlokát és ingerülten dűnyög: — Az ördög vigye el, hogy megkeserítik az emberek egymás életét!”

A sportkérdések közül — tekintettel a Karpov—Korcsnoj sakkvilágbajnoki döntőre, ahol Karpov 3:1-re vezet — válasszunk ki egy sakkérdést: Elméletileg hány huszárja lehet egy mérkőzésen egy sakkozónak? Nos, a nagykirály ez aligha fordul elő, de akár tíz is lehet. Két eredeti és további nyolc, amit az alapvonalra beért gyalogokért tehet föl a versenyző.

Ahogy haladt előre a vetélkedő, egyre inkább látszott: az egyes, hármas és ötös csapat közül kerül ki a győztes. De a „dupla vagy semmi” elvén feltett villámkérdéseken még el lehetett bukni. Mert van-e Magyarországnak tengeri kikötője? Ha tengerre nincs is, de kikötője van: a

Csepeli Szabadkikötő. Vagy mikor fejezték le Hunyadi Lászlót (év, hó, nap)? Hm. Bizony, ez fogas kérdés, s ennek megválaszolásához tényleg föl kellett készülni Egyébként 1457. március 17-én. Aztán következett a licitálás, az árverés. Az „áru” a kérdés, a „vételár” a pont. A zeneértő vagy ismerő résztvevők előnyben voltak, hiszen zene után kellett felismerni Verdi Traviáját vagy Lehár Mosoly Országát. De vajon melyik együttes állítja: „Citrom ízű banán nem nő banán fán”. Nos, Metrőkat senki sem tévesztette össze az Abba együttesrel, vagy a nemzeti csalogányának nevezett Blaha Lujzával.

De mi se feledkezzünk el arról, hogy az Alkotmány-napi márianosztrai szellemi vetélkedőnek — vagy inkább találgatásnak, nevezük szellemi olimpiának — végül voltak megérdemelt győztesei is. Az első helyen — stilszerűen az egyes számú csapat — Káplár Jenő, Kóti Miklós és Lénárt József — végzett. Második lett az V. számú csapat: Bilics István, Lakatos Menyhért és Ilányi István. Harmadik lett a III. számú csapat: Andli Pál, Borsos Zoltán és Misik Ferenc. A győztesek 30 perc beszélőhosszbabtatást kaptak két szemelyre, az ezüstérmesek ugyanennyit egy szemelyre és a bronzérmesek a soros beszélőn két személyt fogadhatnak, jutalomból. A többi — szintén derekasan helytálló — résztvevőt rendkívüli levelváltással jutalmazta az intézet parancsnoksága.

A vidám hangulatú és kitűnően szervezett ünnepi műsort a vezetékes rádió is sugározta. Így az egész intézet elismeréssel adózhatott a rendezőknek: többek között Sós Ferencnek, Mosoni Sándornak, Hartó Lászlónak és Kozma Istvánnak.

Egyetlen napra mindenki elfelejtette bánatát és énekelhette a többiekkel:

„Ma minden olyan jó, humor kacagató,
Ma nem lehetsz komoly,
csak vidám!”

F. T.

Postaládánkból

Van úgy, hogy az embernek az egyik szeme sír, a másik meg nevet. No, nem is az „embernek”, hanem a szerkesztőségnek, hiszen olvasóink levelei valamiféle személynél egységnek íródnak, a szerkesztőségnek. Csak hogy ez az egység — vagy inkább ez a közösség — emberekből áll. Ugyanolyan hús és vér emberekből, mind olvasóink, ugyanúgy érzékenyek vagyunk, s egy-egy rosszindulatú levél után még meg is bántódunk.

Vagyis, hol örülünk a leveleinknek, hol meg bánkódunk miattuk. Miként a VB-tótó értékelésével kapcsolatban érkezett leveleknél is. Mert mit is ír Laki József Zalaegerszegről? „... A szerkesztőség szerint a több szelvényvel való játék sportzerűtlen. Errel az álláspontom a következő: Nem tudom mi lenne, ha valakinek a totón 13+1-es találat van, egymillió forintos nyereménnyel és azért nem fizetnék ki, mert négy vagy több szelvényvel játszott? A Heti Híradónak a VB-tótó játékszabályában az egy szelvényvel való játékot ki kellett volna kötni! Már az első forduló után, amikor a szelvények beérkeztek, közölni kellett volna, hogy csak egy szelvényvel lehet játszani. Végezetül annyit, hogy ezek után nem azok az olvasók — köztük én is — a sport-szerűtlenek, akik jóhiszeműen több szelvényvel játszottak, hanem a VB-tótó szerkesztői...”

Nos, kedves Laki József — tekintettel arra, hogy öszre újabb totót tervezünk — szögezzünk le néhány ténnyt. A rendes totóban valóban korlátlan számú szelvényvel lehet játszani, de nem így! Minden egyes szelvényért fizetni kell. A mi totónkra az váltott játékjogot, aki előfizeti a H. H.-t. Vajon Laki József hét H. H.-t fizet elő hetente? Mert ha igen, akkor készségesen elismerjük: joga volt több szelvényvel játszani. Ellenkező esetben azonban — s ez a valószínűbb — fenntartjuk véleményünket: sportzerűtlenül járt el, s nem velünk, hanem társaival szemben. S azon is érdemes lenne elgondolkodnia: a heti 5—600 játékos közül mindössze 3—4 embernek jutott eszébe az a kis trükk. Vagy úgy gondolja: csak ez a pár ember ismeri a hivatalos totó játékszabályait?

Ami pedig a figyelmeztetés elmulasztását illeti: amikor észrevettük a dolgot, azonnal jeleztük. Sajnos, már későn, hiszen a szelvények értékelése csak a VB vége felé vált lehetővé. S megvallhatjuk: nem is gondoltunk arra; valakinek eszébe jut, hogy összeszedje a környezetében feltehető összes Heti Híradót, és saját nevében több szelvényrel induljon a tipp-verseny. S ezek után az olvasók döntsek el: ki is volt a sport-szerűtlen...

... A másik szemünk nevet. Kocsis Tamás írja Tökölről: „14 évig játszottam a ZTE NB

1-es labdarúgócsapatában. Találya egy sajnálatos autóbaleset pályafutásom végét jelentette. Rendszeres olvasója és rejtvényfejtője vagyok a lapnak és ezután is szeretném köszönetemet kifejezni, hogy itt benn is alkalmunk nyílt egy nagyszerű sorozatban való részvételre (a VB-tótóra gondolok). Szeretném megköszönni a Szerkesztőségnek, hogy hétről hétre biztosította ezt az izgalmas csatlórást. Elismerésem a nagyszerű lebonyolításért és a reális, mindig az igazságon alapuló elbírálási formáért.

A felhíváshoz csatlakozva, néhány ötletet van az új totót illetően. Mivel 18 NB I-es csapat van, a rendes totótól eltérően hetente kilenc mérkőzést kellene megtipelni, úgy, hogy a számszerű eredményt is el kellene találni. Vagy a lapban hétről hétre góltól indulna a forduló legizgalmasabbnak ígérkező, legvárhatóbb eredményt sejtető mérkőzéseivel. Végül, tekintettel a szerda — szombati fordulókra: e két nap mérkőzéseiből kellene eltávolítani 14-et. Ismerve azonban a magyar élvonal kiegyensúlyozatlanságát, váratlan, gyakran nem a pályán elődött mérkőzéseket, nem valószínű, hogy ritkán lenne telitalálat. Ez pedig kedvünket szegné, mert a börtönben van igazán szükségünk — mivel hiányzik — a sikerélményre.”

Az ötleteket köszönjük Kocsis Tamásnak és a többi olvasónknak. Ha nem is a bajnokság kezdetén, de rövidesen beindítjuk új totóinkat, amelyek körvonalai kezdenek kirajzolódni. Ötleteket azonban továbbra is szívesen fogadjunk!

F. T.

SZEPTEMBERI SZEMPONTOK

Jánusz-arcú hónap a szeptember. Nem ritkaság, hogy a legforróbb nyári napokkal vetekedő strandidő csábítja még a szabadba a napimádókat, bársonykék égből árad a sugárzón, de az esték már hűvösekek és az úszók helyett inkább már csak az evezők borzolgatják a folyók, tavak vizét.

A „nem egészen fiatal hölgyek” idénye mézédessé érleli a gyümölcsöket és a termés betakarítása nyomán kopár tarló, értékes terüktől megfosztott ágak figyelmeztetnek: búcsúzik a nyár! Újra megszólalnak a csengők, hangos gyermekszívaj veri fel az elárvult tantermet csendjét.

Hallgatóink közül is sokan kapnak lehetőséget a tanulásra. Bizunk benne, hogy töretlen szorgalommal bizonyítják: nem érdemtelenül kerültek az iskolapadba, élnek és nem visszaélnek a sok értékes kedvezményrel. Műsorainkban a betűvetés tudományával ismerkedő, nehezen engedelmeskedő, merev újjakkal először csak furcsa ákom-bákomokat rajzolható idősebbek és korszerű szakmák bonyolult ismeretanyagával eredményesen birkózó fiatalok adják át tapasztalataikat. Elmondják, hogyan formálódik egyéniségük miként lesznek más, értékesebb emberek, miért vonzza őket a nehezen birtokba vehető tudás?

Olyanok szólnak meg, akik hitelt hisznek életük jobbra fordulásában, mert tudják, hogy nincs reménytelen helyzet. Akaratgyengesség, jellemhibák okozzák a jövételhetetlen kudarcokat. Bizonyára sokan olvasták Molnár Gábor: „Éjbe zuhant évek” című könyvét. A nyughatatlan világutazó, a sikeres életpálya zenitjén álló férfi egy pillanat alatt elvesztett mindent,

ami számára az életet jelentette. Fegyvere nem állíthatja meg a villámmozgású vadállatok rohamát, keze nem szoríthatja meg többé biztos fogással a halalos marásra lendülő kigyók sikos testét.

Ha van kilátástalan helyzet, az övé annak látzott. Örök sötétségre kárhóztatta a balsors azt az embert, aki azzal vált ki az egyformák tömegéből, hogy nyitott szemmel járta a világot, nemcsak rácsodálkozott az ezerarcú természetre, hanem belátott mások előtt rejtve maradt titkaiba is. Nem gyúrta le a kétségbeesés, pedig tudta, hogy ami történt — jövételhetetlen. Nem láthatja többé az őserdők lombjának haragos zöldjét, nem gyönyörködhet a trópusi virágok káprázatos színpompájában, nem figyelmeztetheti a veszélyre egy levél alig észrevehető rezdülése.

Még szinte magához sem tért és már hozzákezdett új, kényszerűen szűkebbre szabott világa felfedezéséhez. Rendszerezte ismereteit, erényt csinált a kényszerből; kifejlesztette belső látását, könyveivel segíti olvasóit, hogy megismerhessék mindazt, amit nem vehetett el tőle senki és semmi: egy gazdag élet tapasztalatait.

Az ő példája nyomán született „Mélybe zuhant évek” című riportorozatunk. Félre-siklott sorsokat vázolunk fel, együtt keressük a kibontakozás lehetőségét azokkal, akik reménytelennek ítélik helyzetüket; közkinccsé tesszük azok tapasztalatait is, akik megtalálták a megoldást, okkal bíznak abban, hogy örökre mondanak búcsút a börtönnek, amikor végre felvirrad szabadságuk napja.

„Nyári Álom”-ról számolnak be beszélgetőársaink.

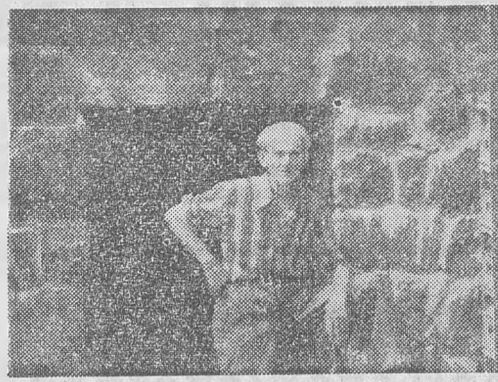
Régmúlt nyarak örökké kedves emlékét őrzik, eljövendő napfényes időszakokról álmodnak, amikor siker váltja fel a kudarcot, rácsok acélnégyesége helyett bronztestű lányok látványa gyönyörködteti majd egyhangú szürkéhez szokott szemüket.

Alkotótársaink közül most a Budapesti Fegyház és Szig. Börtön házi stúdiója tesz észrevételeket „Egy felelőtlen tett margójára”.

A szorgalmas, feltörekvő fiatalember elé korunk nem állít olyan korlátokat, amelyek leküzdhetetlen akadályt jelentenek... Életpéldája bizonyítja, hogy szívós, kitartó munkával és sokoldalú önképzéssel el lehet ugyan jutni világunk valóságos és jelképes csúcsaira, de — vigyázat! — a csúcsokon ritkább a levegő, alant mélyebb a mélység: egy kis megingás, s az erős, edzett testben a szellem elgyöngyül, az életút meredeken lefelé hanyatlik. Nagy kérdés, képes-e ilyen bukás után az egész ember fölkelni és szemét szilárd elkötelezéssel ismét az élet igaz magasságai felé fölemelni? „Csúcsokról a szakadékba” című műsorunkban erről beszél Takács Miklós.

Természetesen nemcsak komor hangulatokat őriznek a szeptemberben megszólaló magnetofonszalagok. A költészet, az irodalom, a muzsika kimeríthetetlen tárházából bőven jut majd csemegezni való az inyenckeknek, és a könnyűzene kedvelői számára is tartogatunk néhány meglepetést. Megpróbáljuk felvenni a versenyt a mustillatú, meleg mosolyú, arcát néha már ködbe rejtő szeptemberrel.

T. M.
a KS vezetője

Az öreg Posta bácsi — Posta István — legutolsó szabadulása után gyakran kereste meg a szerkesztőséget gondjaival. Ma már hosszabb ideje egy szociális otthon melegeit lakja — sorsának alakulásáról többször beszámoltunk — s ezúttal olyan boldog időszakról küldött fényképes beszámolót, amelyet nagyon régóta várt: a Balaton mellett nyaralt. Az ő példája is bizonyítja: nincs reménytelen helyzet...

EGY ÉJSZAKAI LÁNY HALÁLA

A Rákóczi téren futótűzként terjedt a hír: Ábel Máriát megölték!

Általános riadalom. A nyomozók megszállják a teret. Nem razzia: tanukat keresnek.

Ki látta utoljára élve? A lányok tanácskoznak. Most egyiküket sem érdekli az „üzel”: gyilkost keresnek! Rettegnek, lehet, hogy az ismeretlen szadista, és éppen következő áldozatára les?

Elhatározzák, hogy a föld alatt is, de meg kell találni a tettest.

Többen emlékeznek, hogy azon a napon az esti órákban, körülbelül hét óra felé, Mari egy magas férfival szállt taxiba a téren.

A rendőrség rövid időn belül megtalálja a taxist.

Az áldozat fényképét mutatják felismeri...!

— Egy férfit volt, a Szerdahelyi utcába vittem őket. Beszélgetésükből úgy vettem ki, hogy korábban ismerték egymást. Tegeződtek. A pali huszas borraivalót adott.

A gyilkosság a Szerdahelyi utcában történt, ott, ahol a taxi megállt...

A rendőrségen, a tanúk leírása alapján, összeállítják a mozaikképet is.

„Meglopott”

Ábel Mária gyilkosa a huszonkilenc éves Dónusz Sándor. Háromszor volt büntetve, minden esetben erőszakos nemi közönség miatt. Az elmúlt esztendőben szabadult a Váci Fegyházból, ahol négy év hat hónapi fegyház büntetését töltötte.

— Miért ölte meg a lányt?

— Meglopott! Ötszázat kért. Megadtam. Előre fizettem... Amikor eljöttem tőle, észrevettem, hogy a kabátomból eltűnt a másik ötszáz-as is...

Később újra felkerestem a téren, gondoltam, behajtom a pénzem. Taxival mentünk a lakására. Követtem a pénzem. Szidott, rágalmozott... Dühbe gurultam és megszorítottam a nyakát...

A táskájából kivettem öt-száz forintot és eljöttem...

A tér csendesebb lett. A közeli presszóban is több a szabad hely.

Az egyik ástozó felszolgáló érdeklődöm:

— Hová tűntek a lányok?

— Nem olvasta az újságot?

— A gyilkost elfogták...?

— Az igaz, hogy elkapták, de a lányokat nagyon megrázta a gyilkosság. Félnék! Veszélyes szakma ez, uram, nekem elhíheti...

Ábel Máriának nehéz élete volt. Egvre mélyebbre süllyedt. Hiába állt többször is a bíróság előtt, életmódján nem változtatott. Nem tudott ellenállni a könnyű pénzszerzési lehetőségnek.

A téren kezdte, és ott is fejezte be...

— ZIMM —

A Heti Híradó XXII. évfolyam 31. számában megjelent keresztrefelvény helyes megfellelása a következő:

A hó alól már dobban boldogan / a föld nagy szíve, s csöndesen fozan a csira, / melyből új élet terem.

Könyvtalimat nyertek: Hanreich Géza előzetes, Föv. Ev. Int., Bajkék János előzetes, Sopronkőhida: Mórocz László előzetes, Zalaegerszeg: Fehér László előzetes, Kálcsa: Szilágyi István előzetes, Miskolc.

Egy nevelőtiszt naplójából

Hevesen tűzött a nyári nap a körletre. Az irodában hárman beszélgettek; az őrséparancsnok, a nevelőtiszt és a körletparancsnok.

— Ha ez így megy tovább, könnyen megismétlődhet a tavalyi eset — mondta az őrséparancsnok. — Nem várhatunk addig, amíg a fél zárka megbetegszik!

A nevelőtiszt helyeselt: — Tavaly is ezzel a zárkával volt baj. Eldugták a megmaradt ételt, és mire újra ettek belőle, már romlott volt. És tessék, most megint ezzel a zárkával van probléma. A tegnapi szemle alkalmával is fegyelmi lapot kellett írni.

A körletparancsnok vette át a szót:

— Az elmúlt héten figyelmeztettem két elítéltet én is, hogy az ételt másnapra eltenni nem szabad. Az evőcsésze szennyezettsége elég ahhoz, hogy baj keletkezzen. Ebből a zárkából néhány nap múlva szabadul a zárkafelelős. Ha egy rátermett közönségi vezető sikerült helyettesítene a zárkából néhány nap múlva szabadul a zárkafelelős. Ha egy rátermett közönségi vezető sikerült helyettesítene a zárkából néhány nap múlva szabadul a zárkafelelős.

— Van abban a zárkában valaki — mondta az őrséparancsnok —, aki szerintem alkalmasabb lesz, mint a mostani zárkafelelős. Tóth Pálra gondolok. Igaz, hogy kissé csendes, de valamikor tanító volt. Az ilyen könnyebben ért az emberek nyelvén.

— Tóthot én is jól ismerem — tette hozzá a körletparancsnok.

— Csendes, értelmes embernek tartom. Talán túlzottan is visszahúzó. Lehetőséges, hogyha feladattal bízzuk meg, tud majd határozottabb is lenni!

— A tizenhetes zárkában komoly problémák vannak — jegyezte meg a nevelő. — Nemcsak a tisztiság, hanem az általános fegyelem vonatkozásában is. A legsúlyosabb fegyelmisértések elsősorban a higiéniai szabályok be nem tartásából adódnak. A zárkában tavaly óta emiatt tizennégy embert kellett meg-

büntetni! Jól meg kell fontolnunk, hogy kit bízunk meg a zárkaközösség vezetésével, nem szeretném elhamarkodni a dolgot. Éppen ezért nem nyilatkozom addig, amíg alaposabban meg nem ismerem Tóth Pált.

— Helyes! — válaszolt az őrséparancsnok. — Nézzünk mindketten utána és később visszatérünk a témára.

A nevelőtiszt még aznap áttanulmányozta Tóth Pál iratait, különösen az ítéletkiadmányt. Másnap reggel magához rendelte az elítéltet.

Tóth elítélt feszesen állt a nevelőtiszt előtt. Az arcán érződött a feszültség, amit a nevelőtiszt iroda hangulata és a „vajon miért hívatnak?” érzése váltott ki belőle.

A nevelő hellyel kínálta.

A negyvenéves férfi félszegen ült le. Szabatosan válaszolt a kérdésekre. A beszélgetés után a nevelőtiszt által alkotott kép valahogy így festett: jómódú szülők elkényeztetett gyereke, majd papi internátus, tanárképző. Végül egy istenhátmögötti iskolakatedra. Ez volt a csúcs. Aztán a szörnyű zuhanás...

A beszélgetés során szinte filmszerűen pergett vissza az események. A rabó falta a kilométereket, tárgyalásra vitték. Cikáztak a gondolatai. Gyötörte az önvád. Remegett minden porcikája. Az ismeretlen, félelmetes jövő csaknem a kétségbeesés szélére sodorta.

A rabó fékezése rántotta vissza. Az őrmester kezére tette a bilincset és bekísértte a bírósági tárgyalóterembe.

A bírósági épület folyosóin ácsorgó kíváncsiskodók. A terem nyomasztó hatása szinte félelmetes. Sima, minden dísz nélküli a berendezés. Itt fogják bűncselekményét mérlegre tenni. Ő ott ül a vádlottak padján, oldalán egy-egy őrral.

Az idő kerekait nem lehet gyorsabban hajtani. Hiába szeretne minél előbb szabadulni a lelkére nehezítő teherrel. Mint a pocolyába esett ember a fürdő tisztító vizét, úgy várja ő is az ítéletet. Vajon mennyi és milyen lesz majd az elkerülhetetlen büntetés?

Feltárl az ajtó. Ítélet-hirdetésre vonul be a bírói tanács. A teremben feszült várakozással telített csend. Szíve torkában kalimpál. A Népköztársaság nevében... — hangzott az ítélet — Tóth Pál vádlott bűnös természetellenes fajtalanság és megrovás büntetésében...

A büntetés kiszabásánál a járásbíróság enyhítő körülményként vette figyelembe a vádlott büntetlen előéletét és töredelmes, beismerő vallomását.

A bíró még sokáig olvasta az ítélet indoklását, de ő ebből már nem sokat hallott...

Három évi szabadságvesztés. S ezt börtönben kell letölteni...

Amikor a terembe belépett, el volt készültve a legrosszabbra. Most mégis meglepte, megrendítette a hároméves ítélet. Ha valaki tegnap azt mondná neki, hogy öt-hat évet kap, elhiszi. Most mégis szinte megbénul.

A bíró hangja zökkenti vissza:

— Belenyugszik az ítéletbe?...

Habozás nélkül válaszolja: — Igen!

Hiába hívja félre az ügyvédje és próbálja a fellebbezés kedvező lehetőségéről meggyőzni, kitarat elhatározása mellett. Valahol belül megvillan az egyéni igazságérzet szikrája. Réalisan mérlegeli bűncselekményét. Különösképpen azt a körülményt tartja súlyosnak, hogy a nevelésére bízott, egészséges fiatalok erkölcsi fejlődésében okozott beláthatatlan károkat. Átcikázott agyán, hogy esetleg egy életre tett boldogtalanná, szerencsétlenné embereket...

Amikor a rabszállító kocsi a bíróságtól visszaért a börtönbe, az járt az eszében, hogy bárcsak az egész szégyenletes cselekménysorozat meg nem történté tudná tenni... Milyen jó lenne tiszta lappal új életet kezdeni!

A börtönben nem szólt az elítéltekhez. A társai se zavarták kérdéseikkel. Villanyoltás után sokáig nem jött álom a szemére. Tarkója alá kulcsolt kézzel bámulta a sötét ürességet. Újra felszakadtak a sebek és marcangolta az önvád.

Másnap reggel fáradtan ébredt. Nyomasztóan hatott rá a zárka, amelynek vastag falai elzárták a külvilágtól. Az egyhangú berendezés: a vaságyak, a parányi kisasztalok a székekkel... Az épületben egész nap csend uralkodott. Különös, félelmetes hatással voltak rá a folyosón dobbanó kemény léptek, a katonás beszéd, amelyből csak az időnként hallható szavak foszlányait lehetett megérteni: „Sapkát le! Jó napot kívánok!... Tisztelettel jelentem...” Aztán ismét hosszan tartó némaság és egvedüllet.

Később úgy érezte, hogy védelmet is nyújt ez a zárka. Vastag falai, vasrácsai megvédik őt a fürkésző pillantásoktól, a régi ismerősök, a volt barátok felháborított szavaitól, megvetésétől és... talán öklétől is.

N. I.

(Folytatása következik)

A JÓKEDVTŐL A NÉPBETEGETSÉGIG

A rendelkezésre álló adatok és elemzések arra utalnak, hogy hazánkban az alkoholfogyasztást túlzottan, a kialakult helyzetet pedig súlyosnak kell minősíteni. E két megállapítást két körülmény is indokolja: egyrészt az alkoholisztikus népbetegség vált, másrészt a szeszital-fogyasztás mértéke átlépte a népgazdaság szempontjából veszélyesnek ítélt küszöböt.

(Részlet egy tanulmányból)

Mi történik az emberi szervezetben?

Az alkoholos italok fogyasztása után az alkohol 20%-a a gyomorból, 80%-a a vékonybélből szívódik fel.

Az ital töménysége, az elfogyasztott mennyiség, az ivás időtartama (ritmusa) és a gyomor telítettségi állapota szerint a felszívódás 1/2–2 órát tart, amikor az alkohol maximális töménységét éri el a vérben. Üres gyomor, tömény ital, gyors fogyasztás, nagy mennyiségben szedett a részegség beálltát, míg a kis szesztartalmú, hig italok (sör) mérsékelt és lassú fogyasztása évvel egybekötve lassítja a felszívódást és enyhíti a szesz káros hatását. Mint idegen anyag, az alkohol nem halmozódik fel a szervezetben és nagy részben (90–95%) elég, kis részben kiürül a vesékben (vizelet), tüdőn (kilélegzett levegő) és az izzadságon keresztül.

A véralkohol, vizeletalkohol és a kilélegzett levegő alkoholtartalmának meghatározása szolgál alapul az alkoholos befolyásoltság (részegség) fokának igazságügyi orvosi meghatározására. Ilyen célból használják az alkoholszondát. Ez bizonyos szinten vegyi kristályokkal telt üvegcsővecske, melynek tartalma megzúdul, ha alkoholtartalmú levegővel érintkezik. A pontos meghatározáshoz néhány köbcenti vért vesznek, bár a véralkoholszintje nem egyezik teljesen az alkoholos befolyásoltság (részegség) klinikai tüneteivel (egyensúlyzavar, mozgások bizonytalansága, összehúzó beszéd stb.), mégis pontosabban, árnyaltabban tükrözi a helyen alkohollmérgezés fázisát, lefolyását.

Általában 0,5 g¹⁰⁰ véralkohol felel meg az ún. „szalonspice”-nek: az egyén viselkedése még elfogadható, de fi-

gyelmesebb vizsgálatkor kitűnik, hogy már befolyásolt állapotban van.

Közlekedési törvényünk szerint 1 g¹⁰⁰ véralkohol a volánnál bűncselekményt képez, amely a jogcsúszvány megvonásával és szabadságvesztés büntetéssel jár. Ezen felül értékek a könnyű, közepes (1,5 g¹⁰⁰), majd súlyos (2 g¹⁰⁰), részegségnek felelnek meg. Kb. 3 g¹⁰⁰ véralkohol teljes eszméletlenséggel jár és az ún. alkoholos kóma állapotát képezi, amely egy mély narkózishoz hasonlítható. A halálos adag kb. 6–8 g/l kg testsúlyra felnőttnél és sokkal kevesebb: 3 g/kg gyermekeknél, akik nagyon érzékenyek az alkohol mérgező hatására.

A szervezetben az alkohol enzimek bontó hatására, elsősorban a májban, széndioxidra és vízre bomlik. Elégése egyenletes. A véralkoholszint kb. 0,15 g¹⁰⁰-el csökken óránként a maximális érték elérése után. Így 1,5 g¹⁰⁰ véralkoholnak megfelelő részegség után 10 óra szükséges a teljes lebontáshoz és kiürítéshez. Ha valaki éjfélkor van ebben az állapotban, de 10 óra előtt nem tanácsos volánhoz ülnie. Számos tényező: vérvesztés, hányás, izzadás, láz, nehéz munka, környező hőmérséklet befolyásolja az alkoholyagcsere ütemét és tartalmát. Nem ismerünk sem olyan ételt, sem olyan italt, vagy gyógyszert, ami lényegesen gyorsítaná az alkohol elvezetését, kiürítését, vagy akár semlegesítené hatását; „kijózanító” szer sincsen. Sem az élénkítőszerek (benzedrin), sem a közkedvelt kávé nem segít, mert más a hatáspontja; egyeseknél még inkább romtja az alkaratlagos mozgások összehangolását.

Az alkohol „munkája”

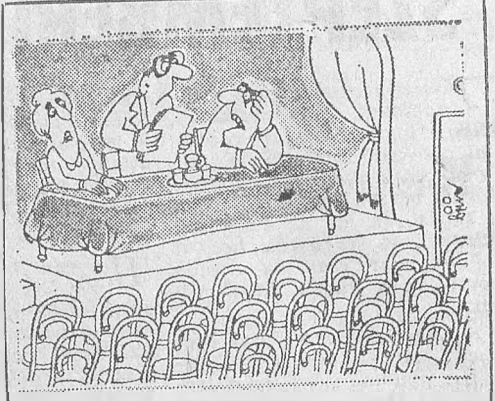
A krónikus alkoholizmus fokozatosan alakul ki, az általánosan elfogadott vázlat szerinti 4 fázison keresztül:

1. A hónapokig vagy akár két évig is tartó kezdeti szakaszban az egyén keresi az ivási alkalmakat, amelyeket saját magának igazolni igyekszik. Az alkohollal szembeni türeklékenység nő, maga a beteg is észreveszi ezt a vonzódását.

2. További hat hónap — négy év során az úgynevezett prodomális fázist az első pohár mohó fogyasztása jellemzi, az italos gyakorlatokban előre beveszi kezdeti adagját, hogy a társaságban ne legyen feltűnő, hogy túl sokat iszik. Részegségét sajátos emlékezetkiesések kísérik.

3. Következik a kritikus fázis, amely már együttjár az önellenőrzés elvesztésével: a beteg fizikai szükségét érzi az ivásnak. Ebben a periódusban gyakori konfliktusok támadnak a családdal, munkatársakkal, környezettel. Előfordulnak absztinenciás időszakok. Annak ellenére, hogy az izákos állapotban igazolások, alibiket keres és megpróbálja nagyzási mániával, a családra fordított anyagi áldozattal kompenzálni helyzetét, a beteg fokozatosan elkülönül, elidegenedik, barátságatlan lesz környezetéhez, rosszul táplálkozik, foglalkozását elhanyagolja. Nemi képessége csökken, feltékenységi téves eszmék foglalkoztatják. A személyiség szétesése elkezdődött.

4. Az idült alkoholizmust a szeszital reggeli fogyasztása, egész napra kiterjedő, elhúzódó, egymásba folyó részegségi állapotok jellemzik. A beteg függőségi állapotba kerül az alkohollal, nem tud önként lemondani róla. Általános helytelenítéssel találkozunk, szellemi képességei meggyengülnek, erkölcsi érzéke csökken. Társadalmilag alacsonyabb fokon álló egyénekkel iszik, akik előtt esetleg még imponál. Az itallal szembeni türeklékenység csökken, szervi megbetegedések jelentkeznek, majd az alkoholos elmebajok is. Az alkoholizmus sajátos formája az ún. dipsomania: 4–5 napos vagy akár 2–3 hetes időközökben ellenállhatatlan ivási vágy keríti hatalmába a beteget; bármit megiszik és egyik kocsmából a másikba megy, végül valahol egy árokban elalszik, esetleg bűncselekményeket követ el.

— Mondja, biztosan nem árulta el senkinek, hogy az antialkoholizmusról tart előadást?

Jogos szigor

Aki átélte már karambolt, vagy látott összefordított kocsi kocsiból kímászó, részeg gépkocsivezetőt, bágyadtan, az egészségből mit sem érve felelgetni az intézkedő rendőr kérdéseire; aki részt vett már bírósági tárgyaláson, ahol a tragédiát okozó gépkocsivezető paradox módon épp bűnével, az ittasságával „vezekelt” — bizonyára meglepedettséggel nyugtázza a hírt, ami a napokban Pest megyében végre elhatározódott. Így ugyanis ezután kivétel nélkül, minden ittasnak bizonyuló járművezető jogcsúszványát hosszabb vagy rövidebb időre „kivonják a forgalomból”.

A szigorúság, a súlyosnak látszó büntetés azonban indokolt. A statisztikai adatok ugyanezre nagyobb arányú felelőtlenségről tanúskodnak ebben a megyében. Lassan ott tartunk, hogy az itt bekövetkező balesetek csaknem negyedét a részeg gépkocsivezetők okozzák. Ez, az ország szívében elhelyezkedő megye, sajátos helyzetben van a közúti közlekedés tekintetében. Egy kivétellel valamennyi főútvonalat vezet át, s nyilván a forgalomnak is „köszönhető” az átlagot túlszárnyaló baleseti statisztika.

A szigorúság azonban ma még csak Pest megyében általános. Igaz, a többi 18 megyét nem hálózák keresztül-kasul főútvonalak: így kevésbé szomorú a baleseti statisztikájuk. De az ittas vezetésből adódó karambolkok aránya ezekben a megyékben sem sokkal különb, mint Pest megyében! Épp ezért reméljük, hogy ez a Pest megyei kezdeményezés mihamarabb elterjed.

AZ ÁLLAM ÉS AZ ALKOHOL

(Folytatás a 3. oldalról)

megfékezése, illetve, hogy az nem haladjon meg a társadalmilag elfogadható mértéket. E küzdelem — természeténél fogva — nem lehet kampányjellegű, tartós eredményt csak a hosszú, szívós, sok irányú nevelő és felvilágosító munka, a társadalom egészének összefogása hozhat.

Az alkoholizmus népbetegség jellegére utal, hogy az alkoholisták száma megközelíti a tbc-s betegek számát. (1974-ben 58 970 tbc-s beteget és 46 860 alkoholistát tartottak nyilván.) Amíg azonban a tbc-s fertőzöttek száma csökkenő irányzatú, addig az alkoholisták száma évről évre nő. 1974-ben a gondozásba vett új alkoholisták száma (14 200) több mint kétszerese a tbc-s betegekének (6700). 1970–1974 között az alkoholisták száma mintegy 39%-kal nőtt, a tbc-s betegek száma viszont kb. 28%-kal csökkent. A nyilvántartott alkoholistáknál azonban a tényleges alkoholisták száma jóval nagyobb. A májzsugorodásban elhaltak számából következtetve ezek száma megközelíti a 150 ezret, arányuk pedig az ország lakosságának 1,3–1,4%-át teszik ki.

Az alkoholisták mellett figyelembe kell venni azokat, akiket már csak kevés választ el attól, hogy betegké váljanak. Ezek száma — ha abból a nemzetközileg elfogadott normából indulunk ki, hogy minden 100 rendszeres alkoholfogyasztó közül 15–20 válhat notórius izákosná, és közülük 3–5 lehet bizonyos idő elteltével alkoholisták — mintegy 400–500 ezerre becsülhető. A szám már igen meghökkentő, mert a lakosság 4–5%-át teszik ki.

A fogyasztás veszélyes mértékét mutatja, hogy 1971–1974 között az 1 főre jutó fogyasztás abszolút alkoholban számolva (ez 100%-os tiszta szeszt jelent) 9,5 liter körül mozgott, de 1975-ben már túlhaladta a 10 literet. Ez annyit jelent, mintha az ország valamennyi lakosa, a csecsemőket is beleértve, mindennap fél deci 50%-os pálinkát inná! Ha pedig a fogyasztást csak a felnőtt lakosra számítjuk, 1 emberre naponta, átlagosan már 0,7 dl 50%-os pálinka jut!

E számítás alapja 7 millió 492 ezer lakos, nem tartoznak közéjük a 14 év alattiak és a 80 év felettek, továbbá a 14–18 évesek, valamint a 70–80 évesek fele.

Figyelembe véve a fogyasztás szóródásait és a nemzetközi tapasztalatokat, a fogyasztás színvonalából arra a következtetésre juthatunk, hogy mintegy fél millióra tehető azok száma (megegyezően az előbbi pontban a veszélyeztetettek vonatkozó becsléssel), akik ilyen módon az alkoholizmus betegségétől súlyosan veszélyeztetettek.

Összeállította: H. A.

AZ ALKOHOL ÉS AZ ALKOHOLIZMUS elleni küzdelem kultúrtörténeti nyomai messze az évezredek titokzatos homályába merülnek. Az első kulturális emlékek mítoszokból és legendákból arra lehet következtetni, hogy az alkohol újszólóval egyidős az osztálytársadalommal. Tény, hogy az ókor hajnalán emberre is készítették már „jőféle” italokat. A bor és a sör elterjedését bizonyítja, hogy a piramisok sírkamráit is több olyan festmény díszíti, amely szőlőszüretet és árpaaratóst ábrázol. Az 1929-ben feltárt ókori föníciai városban, Ugarritban, épségben napfényre került könyvtár és levélgyjűtemény arról is hírt ad, hogy a szőlőműveléssel és kereskedelemmel foglalkozó föníciaiak törökény hajóikon juttatták el szőlőiket és boraikat Európába, Észak-Afrikába, a brit szigetekre, sőt Indiába is — tehát talán az ő hajóikon indult el világhódító útjára a bor. A bor és a sör mellett hamarosan megjelent az égetett szesz is — egyes kutatók szerint i. e. 2000 évvel a kínaiaknál és a hinduknál már ismerték.

Az alkohol hazai diadalútjáról valamivel tájékozottabbak vagyunk. Anonymus latinul írt krónikájában gyakran említést tesz az áldomásról, mellyel őseink győzelmeiket ünnepelték.

A török eredetű bor szavunk még csak mintegy öt-száz éve él nyelvünkben. Őseink a vándorlás és a kalandozások évszázadaiban nem termeltek bort, arra módjuk nem is lehetett, a szőlőművelés hosszabb leteljedést igényelt volna. Inkább a kancatejéből erjesztett, ala-

TÖRTÉNELMI MOZAIKOK

csony szeszartalmú kumiszt fogyasztották, amit bőrtömőkben készítettek és tároltak. Szőlőültetvények a honfoglalók a földművelő keltáknál és rómaiaknál találtak. De I. vagy Szent István 1006-ban hozott törvényében, amely a dézmára vonatkozott, már szerepel a bor is. Adománylevel tanuskodik arról, hogy a pannonhalmi benedekeseknek pedig méh-serfőzdeket juttatott. A XI. százdból fennmaradt oklevelek bizonyítják, hogy az alkohol már országsszerte elterjedt a szőlőművelés és a bortermelés.

A TÖRTÉNELMI KÜTFŐK szerint az izákoság a XIX. századig nem annyira a köznép szokása, hanem inkább az urak, nemesek, katonák tozódása. A kapitalizmus kialakulásával újszólóval egyidős a szeszgyártás. A burgonya hazai elterjedése, a szesztermékek felhalmozódása, az ipari és mezőgazdasági munkástömegek létbizonytalansága és nyomora ugyanakkor az állam érdeklődése a szesz eladásában — ima, néhány tényezője a pálinkafélék rohamos elterjedésének.

Nem véletlen, hogy az alkohol és az alkoholizmus elterjedését az ellene folytatott küzdelem történelmi áramlata kíséri. Az első alkohol elleni társaság ligáját az ókori Egyiptomban II. Ramszesz fáraó hozta létre, i. e. 1350

felismerésével. Ez két alapvető ténynek volt köszönhető. Egyrészt az orvostudomány fejlődésének, másrészt a munkásmozgalom kialakulásának, amely kezdetül fogva fontos feladatának tekintette a munkásság körében egyre nagyobb tömeget érintő ártalom megelőzését.

A FELSZABADULÁS után sem bontakozott ki nyomban igazi alkoholizmus elleni küzdelem. Az egész társadalmat — mind anyagi, mind erkölcsi vonatkozásban — a háború okozta károk helyreállítása, a társadalmi rend átalakításának nagy feladata kötötte le. Az ötvenes évek elején folyóiratok és napilapok hasábjain egyesek ugyan szót emeltek az újra jelentkező mértéket nem ismerő ivási szokások ellen, azonban az intézkedések formálisak maradtak (a kocsmák pl. akkor „alakultak” italboltokká). A kimondottan „be-nem-avatkozás” alapvető ideológiai okaitalan az a nézet volt, hogy a termelési eszközök társadalmi átadásával és a szocializmus építésével együtt járó tudatfejlődés automatikusan kiveti magából a kapitalizmus olyan örökségét is, mint az alkoholizmus.

A fokozódó alkoholizmus a jogalkotásban is indokolt szigorításokra vezetett.

A közigazgatási határozattal elrendelhető kötelező elvonókezelés és gondozásba vétel lehetőségét az 1962., majd 1966. évi miniszeri rendelet alapozta meg és az 1972. évi egészségügyi törvény fejlesztette tovább. A nagyfai két éves kötelező munkaterápiás alkohol-intézet pedig 1975. január elsején kezdte meg tényleges működését.

Megdőböntő statisztika

A Budapesti Közlekedési Vállalat forgalombiztonsági osztályán nemrég statisztikát készítettek: feldolgozták a múlt három évben ittasság miatt történt gyalogos-utasbalesetek adatait.

Az év hónapjainak adatai szerint Budapestien májusban, júniusban, júliusban — tehát üdülési idején — történt a legkevesebb ilyen jellegű baleset. A kevés azonban viszonylagos, mert a három év alatt ezekben a hónapokban 58, 43, majd 54 sérültet jegyezett a statisztika. A sors a számok listáján a harminc napos április vezet 73 ittas gyalogos-utasbalesettel, Sándor-József napjaival a március sem volt jobb: 69 sérült a mérleg. Amikor a hét napjait vizsgáljuk, kiderül: csendes a vasárnap, veszélyes a péntek és a szombat, megnövekedett a kora délutáni óráktól. A legtöbb ittasbaleset a délutáni órák végére: két óra után történik. A sérültek — néha áldozatok — mert a három év alatt tízenhárman vesztették el életüket ilyen ok miatt — kor szerint csoportosítva az adatokat: a nők és a férfiak egyaránt 40–60 évük között ismert legkevesebb a mértékét az ivásban. S ami meglepő: a legfiatalabb nő 15, férfi 17, a legidősebb nő 75, férfi 86 éves volt.

A halálos végű ittasbalesetek legtöbbje gyalogosokkal történt, sérültek is rendszerint súlyosabb károsabb a sérülés, ha részeg utas lecsúsz az úlérről, le- és felcsúszás közben elbotlik vagy a járművön esik el.

Kerületenként vizsgálja a statisztika: az adatok nem a lakosság, hanem az italboltok számával arányosak. A népes és forgalmas V. kerületben a három év alatt 14 ittas gyalogos-utasbaleset volt a BKV-nak, a IX. kerületben 25. Kőbányán 62, a VIII. és a XI. kerületben pedig egyaránt 60. E városrészekben sok a talponálló, sok a sokat itató üzlet, az utas szélén a vágányok itt a legtöbb zárt pályák is. A bizonytalan mozgású részeg könnyen bukik a villamos elé, botlik el fellátlásra képtelenül a sínszalagon.

Ez a statisztika is igazolja: nem volt indokolatlan az ittlásútszítást korlátozó rendelet.

Mert a múlt három esztendőben Budapestben 714 félföldi emberrel kellett hosszabb-rövidebb ideig ápolni és eltartani az állam pénzén — az ital miatt.

✻ EZ IS, AZ IS... ✻ EZ IS, AZ IS... ✻ EZ IS, AZ IS... ✻

MNK

Kupagyőztes az FTC

FTC-Pécsi MSC 4:2

A 25 éves Népstadionban vasárnap délután nagy óváció fogadta az MNK-döntő mérkőzésre pályára lépő két együttest. A Ferencváros nem változtatott az Ú. Dózsa ellen győztes csapatán. A pécsiéknél Kardos súlyos sérülés miatt nem szerepelt.

A fradisták szurkolótáborának hangját hamar elnémították a pécsiék, mert már a 2. percben megszerezték a vezetést. Gallait Martos lerántotta az ötösön, Dárdai ügyes csellel kibillentette jobbra Zsiborást, aztán a bal sarokba helyezte a labdát (0:1). Többször támadt zavar a zöld-fehérek védelmében, és a pécsiék egyre-másra teremtettek veszélyes helyzetet kapujuk előtt. A 34. percben Zsiborás már másodszor nyúlt maga mögé a hálóba. Lutz átlépett egy beadást, Varga lekezelte és a rosszul záró ferencvárosi kapus mellett a jobb alsó sarokba lőtt (0:2). A Ferencváros azonban nem adta fel, Pusztai ugyan az üres kaput sem tudta eltalálni, Ebedli labdájával pedig a bal kapufáról pattant ki.

A második félidő elején Katzirz, a pécsiék kapusa ráfizetett könnyelműségére, addig labdázgatót, és húzta az időt, amíg a játékvezető közvetett szabadrúgást ítélt. Ebedli legurította a labdát, Bálint pedig a jobb sarokba vágta (1:2). Ezt követően Ebedli megsérült, levitték a pályáról. De mindjárt utána Dárdai került földre, Nyilasi ott volt a közelben, és Pádár játékvezető a válogatott játékost leküldte a pályáról. Egyre parázsióbb lett a hangulat. A 72. percben Pusztai labdájával kipattant a jobb kapufáról, Katzirz elhúzta Pusztai lábát. A játékvezető a 11-es pontra mutatott. Pogány ügyesen becsapta Katzirzot: 2:2. A rendes játékidőben már nem változott az eredmény. Hosszabbítás következett.

Közben a korábban megsérült Kincses lesántikált a pályáról. Így mindkét csapat tíz emberrel játszott. A 94. percben megszerezte a vezetést a Ferencváros. Pogány labdájával Tapasztiról lepattant, a szemfüles Szokolai a kivetődő kapus fölé a kapu közepébe lőtt (3:2).

Még egy Mészöly fejes patant vissza a kapufáról, majd a 119. percben Pogány Szokolai elé játszott, a középcsatár pedig a jobb sarokba perdített (4:2).

A drámai 120 perces küzdelem után felsorakoztak a csapatok a pálya szélén és Pusztai László, az MLSZ Intéző Bizottságának tagja adta át a zöld-fehéreknek a kupát, a második helyezett pécsiéknek és a harmadik helyezett Vasasnak az érmeiket. A kupagyőztes játékosok a közönség tapsvihara kíséretében tiszteltkört futottak. Összej a KEK-ért játszhatnak a svéd Kalmar csapatával.

Vasas-Ú. Dózsa 5:3

Az előmérkőzésen mindkét csapat tartalékosan állt fel, a Vasasnál megszabta az összeállítást a szombati két kiállítás és Török sérülése. Az Ú. Dózsnál Töröcsik került a maródiak listájára. Két gól esett az első félidőben, mégpedig 11-esből. A 9. percben Földházi Fazekast buktatta, a büntetőt Fazekas értékesítette (0:1). Hat perc múlva Zámbovári akasztotta, most Gass volt a végrehajtó (1:1).

A második félidő elején Becsei 22 méteres szabadrúgása a jobb felső sarokban kötött ki (2:1). Gass beadása után az új szerzemény, Birinyi talált a hálóba az 50. percben (3:1). Nyolc perc múlva Becsei szögletét Gass fejelte a jobb sarokba (4:1). Több mint húsz percig semmi sem történt, majd Fekete lőtt az újonc Pálincás kapus hálójába (4:2). Ismét 11-es következett a 87. percben, Dunai buktatta Földházi, Gass harmadik gólját szerezte (5:2). Az utolsó percben Kerekes állította be a végeredményt (5:3).

NB II.

Kikapott a DVSC és az SZMTE

Már a harmadik fordulónál tart a másodosztályú bajnokság. Elszenvedte első vereségét a DVSC, Ganz-MÁVAG, Gyula, MÁV DAC, SZMTE. Imponálóan győzött a PVSZ Répcelakon. Csak döntetlenre volt ereje a Kaposvárnak otthonában.

KELETI CSOPORT

DMTE-Kisvárd	3:0
Eger-Gyula	4:0
Leninváros-Lehel SC	1:1
Borsodi B.-Papp J. SE	0:3
HÓDGEP-SZMTE	4:0
MVSC-Nyíregyháza	0:1
Sz. MÁV-Szabó L. SE	1:2
Gyöngyös-Kazincbarcika	0:1
RTASK-Szarvas	2:1
Ózd-DVSC	1:0
Az élcsoport: 1. HÓDGEP 5 p, 2. Ózd 5 p, 3. Nyíregyháza 5 p.	

KÖZÉPCSOPT

Budafok-22. sz. Volán	2:0
Építők SC-Balassagyarmat	1:2
Volán SC-Ganz-MÁVAG	1:0
Ikarus-Bp. Spartacus	0:4
BKV Előre-BVSC	0:0
Pénzügyőr-Pécs	2:0
Dunaújv. Ep.-Bem J. SE	1:0
Dunaújv. Ep.-Bem J. SE	1:0
Kecskeméti SC-Sz. Dózsa	2:0
Vác szabadnapos	2:0
Az élcsoport állása a SZEOL-KKFSE eredménye nélkül: 1. Volán SC 6 p, 2. Budafok 5 p, 3. Kecskemét 4 p.	

NYUGATI CSOPORT

Olajbányász-Dorog	1:0
Kaposvár-Sabaria	1:1
Bakony Vegy.-Szekszárd	3:2
Alumínium SK-Soproni SE	2:1
Komló-MÁV DAC	4:0
Répcelak-PVSK	1:4
Bauxitbányász-KOMEP	2:3
Oroszlány-Fűzfő	1:1
Bábolna-Pét	2:2
Rákóczi SE-MÁV NTE	1:2
Az élcsoport állása: 1. PVSK 6 p, 2. Komló 5 p, 3. MÁV NTE 5 p.	

SAKK

Karpov 3:1-re vezet

Érdekes fordulatot vett a bajnoki döntő. Amíg az első 12 játszmában csak két győzelem született (egyét Karpov, egyet pedig Korcsnoj aratott), addig a 13. és 14. játszma is győzelemmel ért véget, mégpedig a világbajnok Karpov sikerével, aki ezzel 3:1-es vezetésre tett szert.

A szakértők szerint a 13. játszmában Korcsnojnak, minőségáldozata után, jobb esélyei voltak a függőjátszmában. Előnyét azonban nem sikerült érvényesítenie.

Egy hónapi küzdelem után Karpov a táv felét megtette. A végső győzelemhez szükséges hat győzelemből hármat már megszerzett (3:1).

legén fogyasztathatták, mert ha kihűlt, kőkeménnyé vált. Ma már nem lehet biztonsággal megállapítani, hol sütték először kovászos kenyert. Feltételezhető, hogy a sütkemence feltalálása tette lehetővé a kovászos kenyér készítését is. A történelem az egyiptomiaknak tulajdonította az élesztő „feltalálását”, akik már i. e. három évtizeddel ismerték a kovászos kenyert. A Nilus völgyében sokkal korábban működtek kenyérsütődék, mint Közép- és Észak-Európában. A leletek alapján megállapították, hogy III. Ramszesz idejében az egyiptomiak nem kevesebb, mint 40 kenyér és kalácsfajtát készítettek, amihez elsősorban búzát és árpat használtak. A kenyér volt a legfontosabb tápláléka szegénynek és gazdagnak egyaránt, de fizetési eszközzül is szolgált.

Görögországban is igen korán megkedvelték a sütet, különösen a kalácsütők örvendek nagy népszerűségnek. A háztartásokban és pékségekben készült süteményeket mézzel, sajttal és sokfajta fűszerrel ízesítették. A görögök a kovászt kölesből vagy búzakorpából nyerték, amelyhez mustot vagy gyümölcsbort adagoltak. A görögök malomtechnikája is figyelemre méltóan fejlett volt.

A NOBILE-TÖRTÉNET

Repülni tanul az ember

1926-ban a híres norvég sarkkutató. Amundsen felkérésére elvállalta egy, az Északi sark fölött átrepülni készülő léghajó, a Norge parancsnokságát. Tette és útja felkeltette az olasz kormány és Mussolini figyelmét: megépítették a Norge testvérhajóját, az Itáliát.

Az Itália Milánóban szállt fel, 1928. május 24-én érték el az északi pólust. Két órán át keringtek felette, mert a tervek szerint két olasz kiszállt volna, de a kegyetlen fagyban a hajó burkolata jegesedni kezdett, majd egy váratlan szélrohamtól a földhöz csapódott. A gondola kettészakadt, az egyik olasz kezze-lába eltörtött, Malmgrennek, az expedíció egy másik tagjának a válla ficamodott ki, Behounek cseh tudós sértetlen maradt. A megkönnyebbült léghajó a magasba szállt, magával cipelve a fél kabinban Pontremoli fizikust és öt társát. A hat ember örökre eltűnt — maradványaikat máig sem találták meg.

A jégmezőn tíz férfi maradt, egyikük holtan. Összeszedték mindent, amit használni tudtak, nagynehezen üzembe helyezték rádióadójukat és S. O. S. jeleket kezdték sugározni. Senki nem válaszolt... Nobile a kétségbeejtő helyzetben úgy döntött, hogy a két olasz, Mariana és Zappi induljon el Malmgrennel együtt tájékozódni, a többiek a mozgásképtelen parancsnok mellett maradtak.

Ezekben a drámai percekben a világ már tudott a tragédiáról. Egy szovjet rádióamatőr, Nyikolaj Smidt tanító ugyanis fogta a segélykérő jelzéseket, azonnal továbbította őket az illetékes szovjet szervekhez, Moszkvából pedig szétküldték a hírt a történetkről.

INDUL A KRASZIN

A gyors intézkedések nyomán június elején elindult a szerencsétlenül jártak felkutatására a 11 ezer tonnás Kraszín jégtörő, az akkori idők lemodernebb ilyen hajója. Roppant nehézségek

árán törtek előre, a később világhírűvé vált Szamojovics professzor parancsnoksága alatt. Először Marianit és Zappit találták meg, harmadik társuk, Malmgren már nem élt. 1928. július 12-én a fedélzetre vették a többieket is; Nobilet egy svéd repülőgép már korábban elszállította.

AMUNDSEN HALÁLA

Többen is nekivágtak a sarkvidéknek — repülőgéppel. Nobilek vörösré festett sátrát — a levegőből — először egy olasz mentő-hidroplán személyzete látta meg. Elmet és felszereléseket dobta le a gépről, de leszállni nem tudtak. Finnországban két gép indult. Norvégiából is anynyi. Az utóbbiak között az egyiket öt kísérő társaságában Amundsen, a Déli-sark meghódítója vágott neki az útnak, hogy társát, két évvel korábban expedíciója járműve, a Norge léghajó pilótáit megmentsse. A világhírű földfedező gépe a jégvilágban ismeretlen helyen, ismeretlen körülmények között eltűnt.

A svédet is küldtek mentő-repülőgépet a szovjet híradásban megadott helyre. A neves pilóta, Lundborg vezette könnyű kis gépnek sikerült leszállnia a vörös sátor közelében. A súlyosan sérült Nobilet gépe fedélzetre vette, Svédországba szállította.

LEFOKOZZÁK A TÁBORNOKOT

A sarkkutató olasz álma szertefoszlott. Nobilet megfosztották tábornoki rangjától. Az expedíció nyolc tagja meghalt, Amundsen is életét vesztette.

Nobile nem tért vissza Olaszországba. Négy éven át Kraszkvában élt, egy szovjet léghajózási kutatóintézetet vezetett. Nobile 1936-ban az Egyesült Államokba emigrált, s ott élt a második világháború végéig. A fasizmus bukása után hazatért, nyugdíjba vonulásaig a nápolyi egyetem léghajózási tanszékét vezette. Élete végére megvakult, csak tolszókében mozgott. Közvetlenül halála előtt fejezte be még meg nem jelent, rendkívül érdeklődéssel várt könyvét, címe: Olaszok a sarkvidéken.

Innen — onnan

NEMDOHÁNYZÓ TŰZOLTÓK

A Washington mellett Alexandria városa ezentúl kizárólag nemdohányzókat vesz fel tűzoltónak, hogy jó példával járjanak a nyilvánosság előtt. A már eddig is tűzoltóként tevékenykedő dohányzó megmaradhatnak hivatalukban.

KRÉMKÍGYÓ

A 22 éves Alfred Battig cukrász a svájci Pfäffikonban öt segédeivel 20 órai munkával 203,13 méter hosszú és 15 cm széles krémseleztet készített. A tortát minden idők legnagyobbjának tartja.

KIFEJEZŐERŐ

Egy marseille-i hivatalnok válopert indított felesége ellen. Az ok: „Jeanne minden héten lefilmezett, hogy bemutathassa nekem, hogyan leszek hónapról hónapra csúnyább és öregebb”. A tanúként beidézt szomszédasszony kijelentette: „A madame megspórolhatta volna a filmezést, mert ugyanezt vettem én is észre.”

ÉRTHETŐ TÉVEDÉS

Amikor a dilloni (Idaho szövetségi állam, USA) Mr. Blackbird tizenharmadik fiának születését bejelentette, a hivatalnok megkérdezte az új családtag nevét. Mr. Blackbird a „James” nevet adta meg. Egy órával később az elcsigázott apa telefonon jelentkezett a hatóságoknál és kérte, hogy újszülött fiának nevét Elvirre változtassák. Magyaráztaként hozzátette: „Éppen most állapítottam meg, hogy már van egy Jamesünk”.

FOGLALKOZÁSI BETEGSÉG

Colombóban (Sri Lanka) egy férfi zsebtolvajlás miatt került a bíróság elé. Bizonyítékok hiányában felmentették. A tárgyalóterem elhagyásakor azonban ellopta ügyvédjének tolltartóját, még a bíróság épületében előállították és ismét a bíró elé került. Ez alkalommal nem volt hiány bizonyítékban.

A kenyér múltja

Befejeződött az aratás, idei gabonát örölnék a malmok. A kenyér jelene mindenkit érdekel, de arról kevesen tudnak, hogy mióta eszünk kenyert.

A gabonafajták története szorososan összefügg az emberiséggel és a civilizáció történetével. Az ember már régen fölfedezte, hogy bizonyos növényi magvak ehetőek. A kőkorszak embere a magvakat már porrá törte, vizzel vagy más folyadékkal keverte és felmelegítve, vagy sütvé fogyasztotta.

A kenyérgabona termelése Délkelet-Ázsiából indult el, innen jutott el Indiába és Mezopotámiába, majd a Fekete-tenger, illetve a Kaspi-tó környékére, végül pedig Európába. Az embernek nem kevesebb, mint félmillió évre volt szüksége, hogy a vadász-gyűjtő életmódról átterjen a földművelésre és az állattenyésztésre. Körülbelül 30 ezer évvel ezelőtt ment végbe az a fordulat, amelyre bizonyos leletek utalnak: megszenesedett gabonamagvakat találtak a kőkorszaki ember egykori tüzhelye mellett különböző állati csontok között. A mikroanalitikai vizsgálatok megállapították, hogy ezek már

„házasított” magvak voltak, vadnövényeikből nemesített gabonafajták magvai.

Ugyanakkor előbukkant a csontnyelű sarló és kovaköböl készült késszerszám is, amellyel a gabonát aratták.

A gabonából készült első étel valószínűleg kása volt, a magot vízben főzve puhították meg. A másik eljárás a sült gabona, amelyet a régi Egyiptomban, Görögországban és Rómában egyaránt kedveltek. A sütés hatására a magok törékennyé váltak és így könnyebben örölhették meg az abban az időben használt kézimalmokon. Kezdetben volt a lepény: a búzadarabot sütötték, de rozs- és árpa keverékből készült lepénymaradványokat is találtak. A rozslap és korong alakú lepény a vaskorszakban bukkant fel Közép-Európa területén. A vaskorszak „kenyere” lapos és korong alakú volt. Eleinte forró kőveken süttötték, később sütőanyért alkalmazták. A lepény élesztő és kovász hozzáadásánál készült, és csak a későbbi korszakokban kezdtek el izesíteni. Először sőt használták, de később olajmaggal, vadmézzel és sok helyen mákkal izesítették. Csak me-

A niklai remete

1776. május 7-én született Berzsenyi Dániel, költészetünk kimagasló alakja, kora nemesiségének belső, világnézeti küzdelmeit legerőteljesebben megszólaltató lírikusa.

Vízszintes: 1. Az ókori Róma kiváló lírikusa; Berzsenyi mesterének vallotta. 8. A polgári forradalmakat előkészítő eszmearamlás. A költő több versében is hitet tett mellette. 13. Az ügykezelés munkahelye. 14. JÓH. 16. Kezében fogá. 17. Tigris és oroszán keresztjezéből származó utód. 18. Idegen férfinév. 20. Katonai közigazgatási parancsnokság közismert rövidítése. 21. Vas megyei község Berzsenyi szülőhelye. 24. Mészesben tenyésztik. 25. Román, spanyol és svéd autójelzés. 26. Menet közepe! 27. Ragadozó madár. 29. Apró részekre esik szét (régies szóval). 32. Fejrésze. 33. Japán eredetű társasjáték. 34. A vízsz. 21. és a függ. 37. sz. alatti községben és ez őzi a költő emlékét. 37. Téli aranyk. 38. Szakműszó. 39. Határ nélküli határ! 40. Tévesen írta le; régiesen. 42. Nép is, ige is. 43. Pórázon sétatájak. 45. Meglehetősen nagy mennyiségű (két szó). 48. Tanulóveit a költő ebben a dunántúli városban töltötte. 50. Egyik természetfestő elégiája. 51. Kettőzve: női becenév. 53. Kis híján lent! 54. Alma... 56. Író, a korabeli magyar irodalom és nyelvújítás vezéralakja. Berzsenyi költői rejtőjezet órálatával egyengette. 61. Erdei vad. 62. Levonja a következtetést. 64. Emelkedett hangú költemény, műfajának egyik kiváló magyar művelője Berzsenyi volt. 65. „Kossuth Lajos azt...” (Kossuth-nóta). 68. Az az irodalmi műnem, amelyben Berzsenyi alkotott. 69. Sportkedve őt hétévű szórakozása. 71. Figyelmeztetés. 72. A századforduló problémáiról, eszmévilágáról készített adó nyaghatású verse. 73. Levélátvirat.

Függőleges: 1. Széchenyi István becsült Berzsenyi hazafias költészetét; e művében többször idézte költeményeit. 2.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
13					14		15		16		
17					18				19		20
21					22				23		
24					25				26		27
					29		30				33
34	35				36						37
38					39				40		41
42					43	44		45	46	47	
48		49						50			
51					52			53			55
		56	57		58	59			60		61
62	63				64			65	66	67	
68					69			70		71	
72											73

Koordináta-rendszer kezdőpontja. 3. Lerókad. 4. „A” pince-szág. 5. Pedagógusok. 6. Kesztyű jelzője lehet. 7. Ismert színes (Imre). 9. Kettőzve: támlál. 10. Magyar családnév. 11. Theun de... (holland kommunista író). 12. Részben kiteszt! 15. Egy kis heherzés. 19. Magyarországi származású osztrák költő (1802-1850). 22. Ritka női név. 23. Nővényt nevel. 28. Vadászok. 29. Folyó is, ige is. 30. Mértékesség. 31. Bálterem, elavult szóval. 34. Meghatározott személyhez intézett verses formájú levél. Berzsenyi a vízsz. 8. alatti eszméit szövegezte meg bennük. 35. Arad folyója. 38. Az Újpesti Dózsa elődje. 37. Sonogy megyei község, hosszú ideig itt élt és 1836. február 24-én itt is halt meg a költő. 41. Lő, táviratban. 44. Menyétiére ragadozó. 46. Pontot tesz az „i,-re; ritkán használt szóval. 47. Község Győr-Sopron megyében. 49. Kőölaiparlás maradék, fűtő-és hajtóanyag. 52. Az Operaház szopránénekesnője (Eva). 55. Rousseau eszméit, a természetes életet dicsérvő egyik verse. 57. Dunakesziel egyesült község. 58. Görög betű. 59. Allamférfi az Ókori Rómában, Karthago esküdt ellensége volt. 60. Német mérnök, a modern gépkocsitechnika egyik úttörője. 63. ... Novák (filmstár). 66. Zsírós páratlan betű. 67. Nemzeti Tanács. 70. Motivum.

Beküldési határidő: 1978. szeptember 9.

Üzemek a jobb minőségért

A hazai és külföldi vásárlók növekvő igényei s mindegyikük a külföldi piacok megszervezéséért és megtartásáért élesedő verseny érezteti hatását, és arra kényszeríti a vállalatokat, hogy korszerűbb eszközökkel, új technológiai megoldásokkal igyekezzenek javítani a minőséget, a munka egész menetében szigorítsák az ellenőrzést. A szocialista brigádok vállalásai között is egyre gyakoribb, hogy fellépnék minden olyan lazaság ellen, amely a termékek jó minőségét veszélyezteti.

Az első félévben az építőanyagok kétharmadát hibátlanul adták át a 21. sz. Állami Építőipari Vállalat dolgozói, ami a korábbi évekhez képest számottevő javulás. Régebben nem volt ritka, hogy az átadás utáni hibajegyzék több száz tételt is tartalmazott, s az utólagos javítások nagy erőket kötöttek le. Az építő 110 szocialista brigádjára vállalt garanciát a jó minőségért, vagyis valamennyi munkájukról írásbeli garancianyilatkozatot tesznek. Berezűstük is a munka minőségéhez igazodnak.

Most hibátlanul adták át egyebek között az Ikarus festődei csarnokát, a metró Kóer utcai járműtelepének iparvágány-hálózatát, a Szerszámgyári Művek szociális épületét és a Pasaréti úti ABC-áruházat.

A lakosságot sok bosszúságtól, javítási költségtől óvja meg az Ikladi Ipari Műszergyár azzal, hogy nagymértékben korszerűsítette a hűtőgépeket, mosógépeket, porszívókat, villamos motorjainak gyártását. Az új szerszámgyépek a kézi munkát, s ezzel az alapvető hibalehetőségeket is szinte teljesen megszüntették. Hőkezelő üzemeltetéseket, amelynek segítségével most már garantálni tudják a motorhoz felhasználható lemezek kifogástalan minőségét. Két nagy hazai partnerünknek, a Hajdúsági Iparműveknek és az Egri Finomszerelvénygyárnak az idén eddig 279 ezer hűtőgép-, mosógép- és porszívómotort szállítottak. Egerből a szállítványok 0,7, a Hajdúsági Iparművekből pedig 1,9 szá-

zalékára érkezett kifogás, ami alatta marad a villamosági tömegcikkeknek 2,5 százalékos szintnek.

A Sabaria Cipőgyárban az első félévben a tervezett 92,9 helyett 94,8 százalék volt az első osztályú termékek aránya, ami most már határozottan jelzi, hogy korábbi kritikus helyzetét felszámolva talpra állt a vállalat. A gyárat 1976-ban százmillió forint veszteség érte a rossz minőség miatt. Azóta szervezeti változások történtek, s nem utolsósorban változtattak a technológián, megszüntették a fejelemet. Figyelemmel kísérik a hazai és a külföldi cipőipari minőség-ellenőrző szervek észrevételeit, s ha termékeikkel baj van, azonnal intézkednek. A legnagyobb külföldi vásárló, a szovjet partner 1976-ban a Sabaria-cipők 2, tavaly 0,84 százaléka ellen emelt kifogást.

Az év első felében külföldre szállított, mintegy 300 millió forint értékű Forte-gyártmányból mindössze egy 2900 forintos tételre érkezett reklamáció, ami azt jelenti, hogy gyakorlatilag kifogástalanok a magyar fotókémiai termékek. A gyártástechnológia többszöri módosítása után lényegében megszűntek a régebbi hibák. Most újabb műszereket szereznek be a minőség ellenőrzés javítására, mert a világ ismert fotókémiai vállalataival folytatott verseny megköveteli tőlük, hogy kizárólag kifogástalan filmeket és fotópapírokat szállítsanak. Termékeik kétharmada a Kiváló Áruk Fórumának elismerését is kiérdemelte.

A Budapesti Húspipari Vállalat hűsítőszert gyárt, felváltva az év eddigi szakaszában három százalékkal kevesebb volt a panasz, mint tavaly ilyenkor. A gyári laboratórium most már ugyanolyan szigorúan ellenőrzi a minőség alakulását, mint a „kinti” hivatalos ellenőrző szervek. A brigádoknak megéri, hogy gondos munkát végezzenek, mert újfajta berezűst vezetnek be, amelynek az a lényege, hogy minél jobb minőségű az árú, annál vastagabb a boríték.

Tervszerűen fejlődnek a szolgáltatások

Mostani ötéves tervünk a lakosságnak nyújtott szolgáltatások 35-40 százalékos növekedését írja elő. Az első két és fél esztendő most összesített eredményei alapján valószínűsíthető, hogy a fejlődés ennél nagyobb, 45-50 százalékos lesz a tervidőszakban.

Megelőzött az építőipar és lakásbentartási szolgáltatás, erre az utóbbi években megkülönböztetett figyelmet fordítanak az illetékes vállalatok, szövetkezetek és kisiparosok egyaránt. Az ágazat teljesítménye tavaly 31 százalékkal haladta meg az előző évet. Érezhetően kedvező hatást gyakorolt a másfél esztendőre megtervezett intézkedések, s az a mintegy 600 millió forintnyi támogatás, amit a megfelelő szervezetek kialakítására és gépesítésére adott az állam.

Változatlanul gyorsabban fejlődik az átlagosnál a háztartási gépek, a hűtőtechnikai berendezések szervizhálózata, valamint a gépjárműjavítás és -karbantartás. Gondokkal küzd viszont a mosodai és vegytisztító ipar, ahol nagy a munkaerőhiány. Nehézségeket okoz az is, hogy az ágazat költségei tetemesen megnöttek a fogyasztói árak pedig változatlanok maradtak. Ezt a feszültséget a jelentékeny fogyasztói ártámogatás sem képes megszüntetni. A fejlődés lassúbb a tervezettnél, és kisebb zökkenőkkel is számolni kell ebben az iparágban. A szolgáltatás többi ágazatának teljesítőképessége általában kielégíti a lakosság igényeit.

Ebben az ötéves tervben az állam csaknem négy milliárd

forintot költ a szolgáltatások fejlesztésére, az ipari szövetkezetek pedig nem egészen egymilliárdot. Számottevő kedvezményekkel (például adómentességgel és előnyös hitelnyújtással) segíti az állam a szolgáltatások bővítését, korszerűsítését. A főszerep továbbra is az állami vállalatoké és az ipari szövetkezeteké, s az utóbbi időben mind több mezőgazdasági szövetkezet is végez szolgáltatásokat. Erősödött a kisipar szolgáltató tevékenysége is, amelyre a jövőben is nagy szükség lesz.

A Központi Szolgáltatásfejlesztési Bizottság az érdekelt minisztériumokkal és országos szervezetekkel közösen minden ágazatra nézve megtárgyalta a további teendőket. Igen fontosnak tartják, hogy a mennyiségi növekedés mellett lényegesen javuljon a szolgáltatások minősége, terjedjen a korszerű eljárások, módszerek, és legyen kulturáltabb a kiszolgálás. Ma még a lakosság tapasztalatai — a többi között a kiszolgálás fogyatékosai miatt — nem annyira kedvezőek, mint amilyen képet a statisztikai adatok mutatnak. Ezen a helyzeten azzal is akarnak javítani, hogy az irányítás és az ellenőrzés minden szintjén központi kérdések tekintik a minőségi tényezőket.

Ez év elejétől hivatalos statisztikai mérőszámként kezelik a megrendelt szolgáltatások teljesítési idejének alakulását. A közeljövőben más ilyen célú intézkedések is várhatók.

NÖVEKSZIK A MŰANYAGTERMELÉS ÉS -FOGYASZTÁS

A műanyagok iránti igények gyors ütemben növekednek a népgazdaság szinte minden területén. Amíg például tavaly 274 ezer tonna volt az ország összes műanyagfogyasztása, az idén várhatóan 310 ezer tonna lesz.

Az összes fogyasztás 1978 első hat hónapjában 145 ezer tonna volt, 13 százalékkal több, mint az elmúlt év hasonló időszakában. A legnagyobb mennyiséget — 42 ezer tonnát, 14 százalékkal többet a tavalyinál — polietilénből használtak fel, elsősorban a csomagolástechnikában, a mezőgazdaságban és az építőiparban. A polipropilén felhasználása az állagot meghaladó mértékben, 43 százalékkal nőtt, összesen kilencezer tonna volt a fogyasztás. PVC-ből 33 ezer tonnát, a tavalyinál öt százalékkal többet használtak fel, s nőtt a polisztirol — ezek az anyagok például a csomagolástechnikában és az építőiparban jutnak mind nagyobb szerephez —, a különböző gyanták és a poliuretánhab felhasználása is.

Az igények kielégítéséhez mind nagyobb mértékben járul hozzá a hazai műanyag-feldolgozó ipar. A különböző műanyag termékek gyártása az első félévben öt százalékkal nőtt, összesen 77 ezer tonna volt, s ezen belül hét százalékkal emelkedett a PVC-gyártás. Az összesen 24 ezer tonnányi hazai termelésből körülbelül hatezeret készített a Borsodi Vegyi Kombinát új PVC-gyára. A hazai polietiléntermelés 26 ezer tonna volt, s 56 tonna polipropilént készítettek a próbatermelés során a Tiszai Vegyi Kombinát polipropilén gyárában.

A hazai termelés növekedésében nagy szerepe van annak, hogy az ötéves tervidőszakban fejlesztésre szánt 4,5 milliárd forintból az első két és fél évben 1,6 milliárd forintot ruháztak be, de ez az összeg kevesebb volt a szükségesnél, s ez az oka annak, hogy bizonyos termékek — első sorban fóliák és csövek — időnként nem megfelelő az ellátás, s ennek következtében jelentékeny importra van szükség.

Az év első hónapjában például összesen 27 millió dollár, illetve csaknem hatmillió rubel, értékben importáltunk különböző műanyag termékeket. A tőkés export értéke körülbelül négy milliárd dollár, a szocialista exporté pedig 12 millió rubel volt.

Mindemellett a hazai ipar egyre nagyobb mértékben vállal részt az igények kielégítésében. Az idén várhatóan összesen 200 ezer tonna műanyag terméket készítenek hazánkban a tavalyi 160 ezer tonna helyett. Növekszik azoknak a műanyagoknak a mennyisége is, amelyekre a különböző vállalatok saját üzemekben, saját használatukra állítanak elő.

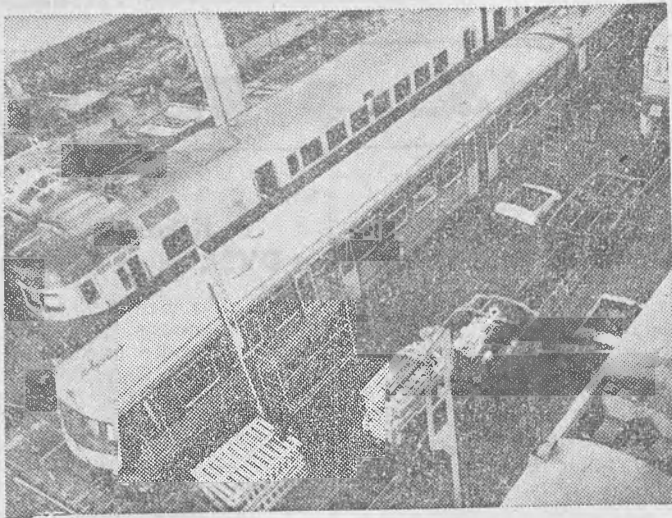
Tehenészeti kombinát készült el a Héki Állami Gazdaságban. A 100 millió forintos beruháással létesített korszerű üzem több mint ezer intenzíven tejlő tehénnel népesítik be: a hatalmas istállóhoz gépekkel jól felszerelt tejház, takarmányprés-üzem, valamint borjú- és növendéknevelő kapcsolódik.

Az első nyúlzállítvány indult útnak Olaszországba a lukácsi termelőszövetkezetből, több mint 3 és fél ezer állattal. A faluban a háztáji és a kisipari gazdaságokban szívesen foglalkoznak a jól jövedelmező nyúltenyésztéssel, a szövetkezeti vezetők külön gondot fordítanak a tenyésztési kedv ösztönzésére.

Beért a korai csemegeszőlő a Győrtől délre fekvő sokoróaljai dombvidéken. Elsőnek a kellemes ízű Pannónia gyöngye szedését kezdték meg. Szüretelik már a csemegeszőlőt a soproni történelmi borvidéken is.

Bezárta kapuit Szombathelyen a Savaria urbanisztikai nyári egyetem, amelyen a hazaiak mellett tizennygy országból érkezett hallgatók vettek részt. Az idei előadások témája a város és környéke volt.

MOTORVONATOK EXPORTRA

A Ganz-MÁVAG vasúti járműgyára az idén ötvenhat három, illetve négy kocsiállal motorvonatot gyárt. Ebből szovjet megrendelésre negyvenhat, jugoszláv megrendelésre tíz szelvényt szállítanak még az év végéig

Beért a termés

Munkacsúcs a konzervgyárakban

Az utóbbi hetekben az aratás állt az ország érdeklődésének középpontjában. Közben azonban a zöldség- és gyümölcs-termesztők leszedték a borsót, a gyümölcs nagy részét, s egyre nagyobb ütemben dolgoznak a tartósítószegek és a konzervgyárak.

A konzervgyárakban befejeződött a zöldborsó tartósítása. Bár az időjárás késleltette a borsószedést, mégis mindenütt sikerült legalább annyit felvásárolni, amennyit kora tavasszal terveztek. A Békés megyei konzervgyárban a tervezett 6700 tonna helyett, 7500 tonna borsót tartósítottak. A konzervek nagyobb része a belkereskedelemből lesz, de jut exportra is bőséggel. Külföldre eddig 600 vagonnal szállították.

A békéscsabai gyárban ezekben a napokban kezdték el a sárgabarack, a zöldbab és tők feldolgozását. Zöldbabból 1300 tonnát, uborkából 1700 tonnát, többől 500 tonnát tartósítanak és raknak üvegekbe. A kedvezőtlen időjárás miatt sárgabarackból a tervezettnél csupán 40 százalékát konzerválhatják. Öszibarackból előreláthatóan 700 tonnát tartósítanak.

Megérkeztek a gyárba az első paprikaszállítmányok is. A pillanatnyi szállítások szerint a tervezettnél csupán 60 százalékát sikerült konzerválni, mert a termés jóval gyengébb a tavalyinál. Végeredményben eddig 24 500 tonna zöldséget és gyümölcsöt dolgozott fel a békéscsabai konzervgyár, ez a békéscsabai konzervgyár, ez a tervezett mennyiség 50 százaléka.

A csabai hűtőházban a szamóca feldolgozásával kezdtek a szezon: 40 tonnát tartósítottak. Néhány vagon egész, ribizskét és cseresznyét is konzerváltak. Zöldbabból naponta 120 tonnát fagyaszta- nak, Svédország 100 tonna babot rendelt, az NSZK-ban, Angliában, illetve a hazai üzletekbe 2700 tonna vágott babot szállít a hűtőház. Az elkövetkező hetekben majdnem 6 ezer tonna sárgarépát, több mint ezer tonna paradicsompaprikát és 1200 tonna apróburgonyát tartósítanak, így előreláthatólag a hűtőház teljesíti csaknem 20 ezer tonnás feldolgozási tervét.

Nagyüzem van Győr-Sopron konzervgyáraiban is. Az ország egyik legkisebb, de leggazdagabb termelő konzervüzemében Fertődön, a környéken termelt gyümölcsöt dolgozzák fel és innen exportálják a világ minden tájára, Ausztriától Kanadáig. A Győri hűtőházban a borsószezon után 1200 tonna gyalult tők fagyaszatását kezdték meg Mosonmagyaróvárott több, mint 12 ezer tonna konzerv készítését tervezik. Ennek 60 százalékát a szocialista országokba, 15 százalékát tőkés piacra exportálják. A napok-

ban várható a számtöföldi paradicsom tömeges szállítása; ez adja a legtöbb munkát az üzemnek, ebből kerekén 15 ezer tonna paradicsomsűrítmenyt készítenek. Győrben a legutóbbi rekonstrukció megnövelte a konzervgyár kapacitását. A zöldborsógépson dobózáró automatát helyeztek üzembe, az uborkát gép osztályozza méret szerint, a paradicsom feldolgozásához centrifugát kaptak.

A hatvani konzervgyárban is megkezdtek a paradicsom feldolgozását. A gyár naponta 245 vagon nyersparadicsomot tud feldolgozni, miután az 1975-ben kezdődött beruházások befejeződtek, és sűrítő kapacitása 95 vagonnal bővült. Több lett a külső paradicsomfeldolgozó állomás is, ahonnan tartálykocsik szállítják a paradicsomlevet a hatvani sűrítőüzembe. Három megyéből 22 termelőszövetkezetből és 3 állami gazdaságból 8 ezer vagon paradicsomot kap a hatvani konzervgyár és ebből 1600 vagon sűrítmenyt készítenek.

Szegedem is új paradicsomsűrítő üzem kezdte meg a munkáját. A 3 ezer négyzetméter alapterületű csarnokban már hetekkel ezelőtt beavatották a konzervgyári dolgozókat az új gépek, berendezések kezelésére. Az új üzemre azért volt szükség, mert tavaly 1400 vagon paradicsomot kellett a szomszédos megyék társüzemeibe szállítani. Ez növelte a fuvar költséget, a rakodás és késedelmes feldolgozás pedig rontotta minőségét is. Most még csak napi 4-5 vagon paradicsom érkezik a gazdaságokból, az igazi csúcs a hó végén lesz, amikor az új üzembe naponta 35 vagon paradicsomleléből készíthetnek sűrítmenyt. Ha ez sikerülne, akkor megkészenődne a szegedi gyár paradicsomkonzerv termelésére. Csak hogy hiába készült el az új P-35 elnevezésű paradicsomsűrítő gépsor és az ehhez csatlakozó mórhamalmi és ruszai paradicsomlé-készítő állomás, ha a vártnál kevesebbet, 4 ezer helyett 3 ezer vagon paradicsomot kap a gyár.

A szegedi konzervgyárban gondot okoz az is, hogy őszien sárgabarackból a szerződött mennyiség fele sem érkezett meg. A konzervgyár kénytelen megvizsgálni, hogy partnerei miért nem tudnak eleget tenni kötelezettségeiknek. Minden esztendőben, amikor kisebb a termés, felmerül az a gyanú, hogy a gazdaságok inkább a szabadpiacon értékesítik termékük nagy részét és csak a legszükségesebbet szállítják a konzervgyárnak. A gyár főmérnöke elmondotta, hogy az átvételnél, s a minősítésnél kénytelenek az eddiginél szigorúbban figyelmebe venni a szerződésben előírtakat, a szabványokat, mivel a gyár csak így tud eleget tenni exportkötelezettségeinek.

225 éves a magyar szénbányászat

A magyar szénbányászat 225 éves jubileuma alkalmából szombaton ünnepséget rendeztek az egykori bányásztelepülésen, Brennbergbányán, ahol az első magyarországi szénbánya működött. Az ünnepi nagygyűlést Seregi János, a Magyar Szénbányászati Trósz vezetőigazgatója nyitotta meg, majd Kapolyi László nehézipari miniszterhelyettes mondott beszédet.

A magyar szénbányászat első 100 évében Brennbergbánya adta a hazai széntermelés felét. 1951-ig üzemelt a bánya, s mélyéből 7 millió tonna szént küldtek a felszínre. 1945 áprilisában, már a felszabadulást követő első napon megkezdődött itt a széntermelés. Amikor a bányászat megszűnt, több száz-an mentek el folytatni a mesterséget Tatabányára, Várpalotára, Oroslányba.

Az ünnepi program során emlékművet és szabadtéri geológiai múzeumot avattak. Az emlékmű Orsi András alkotása. A geológiai múzeumot lelkes természetbarátok alakították ki és a soproni városépítő egyesület vette birtokába.

Nemzetközi genetikai kongresszust rendeznek Moszkvában, mintegy háromezer tudós, szakember részvételével: a kongresszuson a magyar kutatók 30 előadást tartanak.

A Lakástextil Vállalat közszegi bútorszövetgyára alapításának ötvenedik évfordulóját ünnepelte. Az üzem az idén — a gyártmányfejlesztési termékek megfelelően — 24 új termékkel bővíté választékát; a textiltájk is sok új mintával, különböző színekben kerülnek majd a hazai és külföldi vevőkhöz.

Takarmányliszt kukoricaszárból. A keszthelyi Agrártudományi Egyetem Termelésfejlesztési Intézetében a kukoricaszárliszt előállításának új módszereit dolgozták ki. A keszthelyi kutatók tapasztalatai szerint a kukoricaszárból előállított szárliszt fehérejtentes takarmányokkal keverve kiválóan alkalmas a szarvasmarha táplálására.

A Nemzetközi Kémiai Unió (IUPAC) az élelmiszerek tulajdonságaival és szennyezőanyagaival foglalkozó bizottságának ülése Budapesten befejeződött. Az ülésen részt vettek Anglia, Ausztria, az Egyesült Államok, Franciaország, Japán, Lengyelország, Magyarország, az NSZK, Olaszország és Svájc, valamint a Nemzetközi Rákkutató Központ és a Nemzetközi Szabványügyi Hivatal képviselői.

Új üzemszarnok készült el a Magyar Acélárugyár tatabányai kisugrógyárában. A korszerű csarnok építésével egyidejűleg félautomata és automata rugógyártó gépeket is vásárolt a nagyüzem; ezek a korszerű berendezések három-négyszer jobb teljesítménnyel dolgoznak, mint a régiéik.

200 személyes óvoda épült fel — a debreceni városi tanács és a Magyar Gördülőcsapágy Művek összefogásával — a gyár szomszédságában. Az üzemiek kétféle forintos és 500 óra társadalmi munkával is hozzájárultak az új óvoda létesítéséhez, ahová száz csapágygyári gyereket vesznek fel.